

NOTICIAS MANUSCRITAS E IMPRESAS SOBRE HISTORIA DE PORTUGAL EN LA BIBLIOTECA DE LA UNIVERSIDAD DE BARCELONA

por **Josefina Mateu Ibars** *

Introducción

Hace ya más de medio siglo, que el Prof. Felipe Mateu y Llopis, se ocupó de aquellos estudios que se enraizan en la historia de *Lusitania* e *Hispania*, en el ámbito de la Numismática, Paleografía, Diplomática y Bibliología. ¹ Siguiendo esa línea de investigación, dedicada a las Fuentes de la Historia, se ofrece aquí, un conjunto de noticias, manuscritas unas e impresas otras, que corresponden al fondo antiguo de esta Biblioteca de la Universidad de Barcelona, cuyo origen procede de las Leyes desamortizadoras de 1838, debidas al Ministro Juan Alvarez y Méndez, llamado "Mendizábal" (Cádiz 1790- - Madrid 1853), quien debió emigrar de España a Inglaterra, cuando reinaba Fernando VII de Borbón (1808, 1814-1833) y prosperó en ésta su estancia, hasta el punto de poder garantizar el empréstito que se concedió al emperador de Portugal Pedro IV (1826), para que financiara la expedición que había de instalar a su hija María II Glòria en el trono de Portugal (1826-1853).

* Universidad de Barcelona.

¹ *Títula de Felipe Mateu y Llopis. Su obra científica al conmemorar el LXXXIII Aniversario.* Barcelona. Facultad de Geografía e Historia Departamento de Paleografía y Diplomática. 1984. 169 págs." RUBRICA. Palaeographica et Diplomatica Studia". II.

En esta Biblioteca de la Universidad, se conservan diversas fuentes que aportan noticias históricas sobre algunos países europeos y entre ellos, Portugal; estas fuentes, se testimonian en obras impresas y manuscritas, merced a historiadores conventuales que vivieron en la ciudad de Barcelona y fueron anotando en sus cuadernos pasajes sobre historia portuguesa. Hoy, están reunidos en libros misceláneos, convenientemente catalogados y de ellos proceden todas las referencias que aportamos. Son fuentes por un lado inéditas o publicadas que se describen en el *Inventario General de Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, obra del Pbro. Francisco Miquel Rosell² y no se conservan en cambio, incunables, cuya segunda y última edición es el *Catàleg dels Incunables, de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona*, obra de Montserrat Lamarca, con Introducción, edición e índices debidos a Jordi Torra, Jefe de la Sección de Reserva³. En cambio, es de interés un impreso, que ofrece peculiar presentación, cual es *In arborem gothorum & Lusitaniae Regum Commentarii* (a.1609) y que procede así mismo, del fondo desamortizado, conservado en esta Biblioteca por su carácter de Provincial, además de Universitaria. Por lo tanto, es posible ofrecer aquí, por un lado, aquellas noticias referentes a Historia de Portugal, tomadas de algunos manuscritos correspondientes a la Serie 2030 manuscritos), que fueron inventariados por el Pbro. Francisco Miquel Rosell, y por tanto, el propósito no es otro, sino atender a la cita de los mismos, como se ha hecho en otros centros documentales y bibliográficos de España, sea el trabajo del P. Antonio Maria Mourinho, *Documentos medievais de carácter regio, eclesiástico e particular dos séculos XII, XIII e XIV, referentes ao Nordeste portugues que estao na Biblioteca Nacional e no Arquivo Histórico Nacional de Madrid em Espanha*. En este trabajo, el propósito fué el de esclarecer los límites de las Diócesis de Braga y Astorga en el siglo X y de los pleitos de Braga y Santiago de Compostela en el siglo XII⁴, y se recuerda aquí, así mismo, el estudio de la *Relación histórica del Reino de León con Portugal*, por Nicolás Benavides Moro⁵ y así vendría la cita de tantos otros estudios en el ámbito de las Ciencias Auxiliares de la Historia, en donde nos situamos, sea también un

² Madrid. Direcciones Generales de Enseñanza Universitaria y de Archivos y Bibliotecas.. 4 tomos (1958-1969); finalizado y corregido el tomo IV por Josefina Mateu Ibars.

³ Barcelona. Universitat. 1995. 321 págs. Ilustr.

⁴ Congresso Histórico de Portugal Medieval. Promovido pela Câmara Municipal de Braga.- Braga. 6 a 10 de Novembro de 1959. pág. 33.

⁵ id. pág. 103.

recuerdo al tema heráldico: *El blasón de Portugal* por el Marqués de Lozoya ⁶ etc.

El ensamble de la historia política y cultural del Reino de Portugal y de los Reinos Hispánicos, se trenza en la cronología de los reyes portugueses: Enrique I de Borgoña, Conde de Portugal (1094-1, mayo III4).- Alfonso I, rey de Portugal (1114-1185).-Sancho I (1185-1211).- Alfonso II (1233-1245).- Alfonso III (1248-1279).- Dionís (1279-1325).- Alfonso IV(1325-1357).-Pedro I(1357-1367).- Fernando I(1367-1383).- Casa de Avis. Juan I (1383-1433).- Duarte (1433-1438).- Alfonso V (1438-1481). Juan II (1481-1495), monarcas con intituciones reales, parejas a las hispanas, como las siguientes: Don Dionis (1279-1325): *Ego Dominus Dionisius Dei gratia rex Portugaliae et Algarbii*. la expresión titular de Alfonso IV (1325-1357): *Ego Dominus Alfonsus Rex Portugaliae et Algarbii* y la de Don Fernando I (1367-1383) *Don Fernando pella graça de Deus Rey de Portugal e do Algarve*. La presencia de la Casa de Avis (1383-1580), inaugurada con el Maestre de Avis, Don Juan (1383-1433), ofrece la continuación de esa intitución tradicional en la expresión "*regnorum*" o sea, los dos reinos, el de Portugal y el del Algarbe, que se lee en algunas monedas y diplomas y así, se alcanza en la sucesión de los siglos, a Don Carlos I (1889-1908), quien usó también la forma portuguesa: *Carlos I Rei de Portugal* y la de Don Manuel II (1908-1910), restaurador de la inscripción latina: *Emanuel II Portugaliae et Algarbiorum Rex*; temática referente a intituciones diplomáticas en los estudios de Felipe Mateu y Llopis, según *Rex Portugaliae. Notas sobre la intitución diplomática de los reyes de Portugal*. En su opinión, con esa restauración, terminó la intitución real portuguesa, la que puede presentarse como de mayor longevidad entre las europeas, puesto que desde el siglo XIII, se leía ya en parecida fórmula: "*rex Portugaliae et Algarbi*", luego de que se abandonasen las fórmulas "*rex Portuga--lensium*" o "*Portugalensis*", propias del siglo XII ⁷. Del mismo historiador Mateu: *Sedes portuguesas en la "Cronica" de Abrosio de Morales en el siglo XIV. Centenario del III Concilio de Toledo* ⁸. *Los Archivos y las Bibliotecas de Portugal* ⁹ el recuerdo al Infante Don Pedro de Portugal, quien se intituló además: *Dominus Regni Maioricarum* ¹⁰ y otros de los estudios del citado historiador en este

⁶ Id.. id.. pág. 99.

⁷ "Arqueologia e História" 8ª. série das publicações da Associação dos Arqueólogos Portugueses. vol. VIII(1958, págs. 53-66).

⁸ "Revista da Universidade de Coimbra" XXXV(1989).361-365.

⁹ "Arbor". 73 (1952), pág. 60-73:).

¹⁰ "Bolet. de la Real Academia de la Historia"(Madrid). vol. CLXIII(1976), pág. 239-246.

ámbito, referentes a: *La circulación monetaria visigoda en Lusitania y Gallaecia, Conimbriga y Eminio. Hallazgos monetarios V.*¹¹, *Comercio Ibérico con Lusitania. La circulación monetaria visigoda en Lusitania y Gallaecia, Coninbriga y Eminio.* y, *Moneda portuguesa corriente en Valencia.*¹², *Las relaciones político-económicas entre Portugal y España durante la Guerra de Sucesión. Notas para su estudio, 1706-1707*¹³.

I - Noticias manuscritas sobre historia del Reino de Portugal en la Sección de Reserva de la Biblioteca de la Universidad de Barcelona. S. XVI-XVII.

II - Obras conservadas sobre Historia de Portugal en la Sección de Reserva S. XVI-XVII

III - Sobre "Reges Portugaliae" y "Gothorvm et Lvsitaniae Principvm Arbor"

¹¹ "Ampurias" vol. IX-X(1948), pág. 55-95 y 429-441.

¹² "Hallazgos monetarios: XXIII. "Numisma" (1975), 132-137; 235-267 y IV láms.

¹³ ("Las Ciencias"(Madrid) Año IX (1944), núm. 1-8: Faculdade de Letras. Universidade de Coimbra. Curso de Bibliotecario Arquivista. Coimbra, 1940, 23 pág. y "Biblioeconomía"(Barcelona). Año IV. X-XII(1947), núm. 16, pág. 185-186. También el Prof. Mateu ha reaccionado obras de:

Torquato de Sousa Soares. *Album de documentos organizados por...Algunos diplomas particulares dos seculos XI-XIII.*"Analecta Sacra Tarraconensia", vol. XVII (1946), fasc. 2, pág. 402-404.- Rec. TAROUCA, Carlos de Silva. *Inventário das cartas e dos códices manuscritos do Arquivo do Cabido da Sé de Évora.* (Evora, 1946. 103 págs. + 10 láms.) "Biblioeconomía" Año IV(I-III), núm. 14, pág. 30.-COSTA COUVREUR, Raúl da *A cruz na moeda portuguesa e em particular a da Ordem de Cristo.* Sep. de "U.A.M.O.C.:", pág. 209-219. Rec. "Ampurias" vol. V (1943), pág. 371.- *Ante un Centenario: El Congreso del Mundo Portugués.* "Las Provincias". 1939.- *Por tierras de Portugal. Ribatejo.* "Las Provincias" 10-XII-1946.- *Entre Duero y Miño.* "Las Provincias" (6.XI,1946).- El Prof. Mateu y Llopis, fué Miembro de Tribunal de la Tesis Doctoral del Prof. Don Luís Adão da Fonseca sobre: *O Condestável D. Pedro de Portugal e a Ordem Militar de Avis na península ibérica do seu tempo (1429-1466).* *Estudo biográfico* (21.VII.1975). Prof. Don Luís Adão da Fonseca. *Obras completas do Condestável Dom Pedro de Portugal. Introdução e edição diplomática.* Lisboa. Fundação Calouste Gulbenkian -Porto. Impr. Portuguesa. 1975. XXXII+403 págs.+ 15 láms.- Prof. Josefina Mateu Ibars. *Pere Infant de Portugal, Senyor de Mallorca. Aplec d'algunes noticies literaries.* (Miscelánea en honor del Prof. Joan Veny. Abadía de Montserrat (1997 en prensa).

I. Noticias manuscritas sobre historia del Reino de Portugal en la Sección de Reserva de la Biblioteca de la Universidad de Barcelona. S. XVI-XVII

Ms. 96. (520 fols.) Papeles varios. Documentación referente a los Jesuitas, sobre todo de Portugal, en los años 1759-1761 (Ff. 322-35) *Osservazione sopra la condotta tenuta del ministro di Portogallo nell'affare di Jesuiti.* (fols. 322-335).

Ms. 116. (fols. 160) Inc. *Ihs. Commemoración breve de los muy insignes y virtuosos varones, que fueron desde el magnifico rrey don Juan el primero hasta el muy esclarecido rrey don Alfonso el quinto, que ganó Alcaçer, çaquer, endereçada al muy virtuoso señor don Pedro, fijo del muy noble infante don Pedro, rrigente de Portugal; fecha y (h)ordenada por alfonso de Córdoba, sobrino de don Gómez Fernández, maestrescuela de Córdoba, prothonotario del Papa, Epistola a su señoría. Muchas vegadas, virtuoso señor, pensé, esta a que llamamos fortuna que, con escura vista y mano... Expl. que la obra sustanciosa.- Ff. 98-117. Esclamación de la brevedad de la vida y bienes de la fortuna. Inc. Oyentes caducas, vanas/ de vil y vano misterio/, dexat las glorias mundanas, cadenas del catyverio,... Expl..con poder de su grandeza/ que con estado más grande/ la memoria se desmande de la pasada tristeza, El que besa vuestras manos. Alonso de Córdoba (fol. 94-117).*

Ms. 159.(fol. 220.). S. XVIII. *Del infante don Pedro de Portugal, en menosprecio de las cosas del mundo.* (fol. 11v-14v) (pág. 205).

Ms. 175. (58 fols) Reflexiones de un Portugués sobre el memorial presentado por los PP. Jesuitas a la Santidad del Papa Clemente XIII.: Reflexiones etc. felizmente reinante, expuestas en una carta de un amigo de Roma. En Lisboa. Año 1758. Con licencia de los Superiores.- Carta escrita de Lisboa a un amigo de Roma a 28 de Noviembre, 1758. Inc. *Es verdad, amigo, os hize injuria en no creer a vuestra primera assertiva... Expl.: cavendum erit, Y sin ceremonias, os digo: Adiós. Afficionadíssimo para serviros. N.N.*

Ms. 186-197. (12 tomos) S. XVIII. To. VII, núm. 3. Aparición de la Virgen a Santa Isabel, reina de Portugal, estando enferma en Barcelona.

Ms. 213. (fols. 3-111): "Relación verídica del arribo del señor Archiduque en la ciudad de Lisboa, en Portugal." Inc. *Día 6 de Março. Sin tener de ellas noticia...* Expl. incompleto en la "*Apologia en la qual se ven unas falsas ponderaciones refutadas*". (Casi todo el contenido son coplas satíricas, alusivas a sucesos y personajes de la época, aunque no falta alguna narración histórica y entre ellas una nota de los cuadros preparados del rey de Portugal, para el hospedaje

de Carlos III, que representan diez pasajes bíblicos alusivos a otros tantos personajes reales o palaciegos de la época. (Papel. S. XVIII.. 3-111 fols.) (To. I, pág. 268-269).

Ms. 241. (435 fols). P. Fr. SEBASTIA, AGUSTI PRATS, O.P. Papeles manuscritos e impresos referentes, la mayor parte, al convento de Santa Catalina, virgen y martir O.P., de Barcelona.- Lista de los autores apócrifos, que el Presidente de la Real Academia de Portugal ha remitido al nuestro, añadiéndoles una sucinta nota y tres más que, para nuestras historias, se deben del todo huir y algunos que cautamente se han de manejar. (fol 394-5).- Id. id. Copia-edicto del cardenal Patriarca de Lisboa, en que priva de confesar y predicar a todos los Padres de la Compañía de Jesús, de su patriarcado (fol. 429).

Ms. 262.(fols. 135). S. XVII. Inc. *"E dize Fr. Alonso de Espina, maestro de Theologia, en un libro que hizo, que se llama Fortalecimiento Fidei, y, en el tercero libro, contando un milagro que aconteció en Segovia en el año de quatrocientos e quinze, que fueron allí justiciados dos ciertos judíos, que uno de ellos fué quartizado e era fisico, el qual confessó como (h)abía muerto con hiervas a este rey don Enrique.* (fol. 125 v.).- La suma de las dos guerras que este rey don Enrique (h)ubo , la una con Portugal e la otra con el rey de Granada, e las causas de ellas ponlas Fernán Pérez de Guzmán, en que claros varones en la vida de este rey don Enrique III, donde lo (h)allará, juntamente con otras cosas que d-él sumariamente escribe. Que estando el rey de Burgos casado, acaeciò que, como él tenía de costumbre, yr a caça de codornizes... Expl.. *Assy mismo la casa de Pardo e de la Perrilla e de Navas del rey. Fin d-esta Corónica.* (Este manuscrito carece de rúbricas y división de capítulos, en los "Suplementos" va siempre un año retrasado con respecto a la edición citada y son muchas las variantes, dignas de notar, que contiene.

Ms. 271. (fols 55). S. XIX. *Manifiesto que los amantes de la Monarquía hacen a la nación española, a las demás potencias y a sus soberanos* (Los fols. 36 y 37, son manuscritos en donde se copian dos cartas de la reyna Carlota Joaquina de Portugal, dirigidas al rey y otra al infante Miguel, del cual hay también una).

Ms. 322. (fols. 1-227). (fol. 27-28): Copia de la carta del Marqués de Alcañiz, escrita al Almirante de Castilla, en respuesta de la que le embió desde Portugal, quando hizo la fuga a aquel reyno. Año de 1702. (Papel. Principios del S. XVIII.) (To. I, pág. 413).

Ms. 428. (fols. 1-162) Papeles políticos. *Carta escrita por el autor del presente diálogo a Sanfronio, su amigo, con ocasión de havérsele éste embiado a pedir, para leerlo.* (Conjunto de prosa y verso sobre

diversos personajes, entre los que figura Ana María Bárbara de Portugal) (Papel S. XVIII).(To.I. pág. 536).

Ms. 429. (fols. 324). S. XVIII. Breve del Papa Clemente XIII al re de Portogallo, del 30 Agosto de 1767. Inc. A quo die illa inciderunt...y risposta del re di Portogallo, data de 5 Decembre 1767) (fols 229-235).

Ms. 431. (fols.659). S. XVII "Miscellánea Política".. *Scrittura intorno al primo matrimonio di/la regina/ di Portogallo/ con il re Alfonso/; sua nullità e suo nuovo matrimonio con el principe don Pietro, del 1668.* (fols.587-594).

Ms. 433. (fols. 659). S. XVIII." Miscelánea Histórico-Eclesiástica" *Notizie della China, le quali vengono da buona parte* (Se trata de una embajada de Portugal al emperador de la China en 11 de Agosto de 1752). Se da alguna noticia, acerca de misiones y misioneros Jesuítas, Agustinos y Dominicos españoles. (fols. 59-60).- Copia del decreto del cardenal Francisco Saldanha, visitador y reformador de los Padres de la Compañía de Jesús en Portugal, en que mandó poner en práctica las constituciones apostólicas contra los religiosos negociantes (fol.426).-Juicio sumarísimo y ejecución de las sentencias contra Giuseppe Mascarenhas (y Lancáster , maestre hereditario de la casa del rey de Portugal José I) y su señora doña Eneonora di Tavora, marqueses de Aveiro, Luigi Bernardo di Tavora, marqués de Tavora, B. Girolamo di Ataide, conte di Ataunua, Giuseppa María di Tavora, Biagio Giuseppe Romeiro, *caporale*, Antonio Alvarez Ferreira, Giuseppe Policarpio di Azevedo, Emmanuele Alvarez Ferrara e Giovanni Michele, *servitore*, por la conjura política del día 3 de Septiembre de 1758, de la que resultó gravemente herido el rey José I de Portugal.- Memoriales, prememorias, breves pontificios y documentación cancilleresca de Don Francesco de Almada e Mendoza, Don Luigi da Cunha, Card. Corsini etc., referentes al atentado contra el rey José I, de Portugal, de 3 de Septiembre de 1758, a la expulsión de los Jesuítas, al matrimonio del Infante don Pietro con doña María Francesca, princesa del Brasil etc. (fol. 119-247).

Ms. 444. (fols. 201). *Notizie accadute dall'anno 1755 all'anno 1759, tanto riguardo agli affari del Paraguay quanto a la persecuzione dei PP. della Compagnia di Ghesu nel Portogallo, date in luce dal P. Zacchier* (fol. 12-22).-*Scritture concernenti le presenti vertenze di Portogallo con li PP. Gesuiti, secondo le notizie trasmesse in Roma da mons. Nunzio alla Segretaria di Stato e distribuite alli signori cardinali del S. Officio, unitamente col Memoriale presentato dal P. Generale de Gesuiti il di 31 Giuglio 1758 alla Santità di Clemente XIII* (fol. 28-47.)

Ms. 480. (278 fols). Fr. LUIS FAURA (fols. 148), S. XVIII. *Miscelánea Histórico-Eclesiástica.* S. XVIII. *Theses damnatae per*

sanctum Inquisitionis tribunal (fol. 27-28) (Se refieren a la regia potestad defendidas en Portugal. en tiempos de José Manuel I (1750-1777).

Ms. 534. (178 fols. S. XVIII). Carta gratulatoria de Clemente XIII al rey Jose de Portugal, por el nacimiento de un nieto suyo, hijo de María Francisca, Princesa de Brasil, fechada en Roma, Santa María la Mayor, a 22 de Septiembre de 1761(fol. 124).

Ms. 542. (fols.556) Privilegios, acerca de la confesión, otorgados por la Bula de la Cruzada en Portugal (fol. 239-240).

Ms. 714. (vol. II, 196 fols. S. XVII). "*Relatione della gloriossa morte di quatro ambasciatori portughesi della città di Macao, con altri 57 christiani della sua Compagnia, decapitati tutti per la fede di Christo in Nangasa* (Japon, 3 Agosto 1640.(s.l.s.i.s.a.) (1647) (cita de esta obra entre otras 22 que se contienen en este manuscrito misceláneo).

Ms.753. (536 fols. S. XV-XVIII). *Miscelánea Histórica*. Memorial de un Ministro anónimo, de Felipe IV, acerca de política interior y relaciones exteriores de España en los asuntos de Flandes, Portugal, Liga de Inglaterra etc. (fol. 54-60) (núm. 17).

Ms. 753. (536 fols. (S. XV-XVIII). *Miscelánea Histórica*. Copia de un "motu proprio" de Benedicto XIV al cardenal Francisco de Saldanha, nombrándole visitador apostólico y reformador de la Compañía de Jesús, en el reino de Portugal (2 Abril 1758) (fol. 154-155) (núm. 37).

Ms. 753. (536 fols. XV-XVIII). *Miscelánea Histórica*. (fol. 413). Pastoral de Francisco/ Saldanha/, Patriarca de Lisboa, que se mandó fijar en la puerta de varias iglesias, acerca de la expulsión de los Jesuitas, de Portugal) (5 Octubre, 1759) (fol. 413)(núm. 99).

Ms. 855. (206 fols. S. XVIII). *Dataria e Cancelleria. Tariffa delle vere spese di tutte le dispenze* - Contiene noticias acerca de las expensas a liquidar en la Dataría y Cancillería Apostólicas, por diversos asuntos, tales como dispensas matrimoniales, obtención de beneficios, gracias y privilegios, indultos, breves etc. y varias noticias de expediciones para España y Portugal. (Indice en fols.205-206).

Ms. 919. (vol. IV, 189 fols. (S. XVIII). "*Geographia, id est, Terrae descriptio. Inc. Americam, omnium primus, detexerit Naucherus Lusitanus, insulae Madeira incola, qui dicitur Canarias*". (fol. 14-27).

Ms. 957. (vol. IV 40 fols. (S. XVIII). ANTONIO AGUSTIN, *Diálogo de Armas y Linajes*. ...(fols. 2-38) : fol. 2-38:.. Del origen de las armas, forma de escudos y composición de ellas, *Inc.: Beneficiado. Muchos días ha, que deseo saber de propósito, que principio tuvieron las pinturas de los escudos...* Expl. inacabado, como en las ediciones, el diálogo VI: *Señor de Amusco, linaje de Manrique de Lara y de Portugal etc.*

Ms. 959. Libro de Seguros Martimos y Noticias de la Guerra de Sucesión Española.I. Libro de asientos de facturas y cuentas de fletaje de importación y exportación desde puertos mediterráneos españoles, de una Compañía de Seguros Lisboaeta (fols, 1-77) *Inc.:* (incompl.) *Ihs. Maria. En Lisboa, a 6 de Octubre de 1696. Factura y cuenta (h)echa al patrón Joseph Soler, de 38 rollos de tabaco... Expl.* (incompl.) a 27 de Febrero 1699 "importan en todo las 9 caxas (de azúcar blanco). 1620:972. Escripturado n.º 242. Verdadera factura, remitida a Cartagena.

Ms. 964. Miscelánea eclesiástica. (fol. 226-229). Sobre el asunto de los Jesuitas en Portugal (Lisboa, 1759) (fols. 226-229). Id. id. (fol. 285-6): Edicto e informe de Don Francisco de Almeda y Mendoza, nuncio plenipotenciario de Portugal, junto a la Santa Sede, ordenando la salida de Roma, de todos los portugueses que se encuentren en esta ciudad, por haberle negado a S.S. la audiencia solicitada, 4 Julio 1760 (Incluye unos versos titulados " Florencia fa il suo testamento").

Ms. 1010.1 (vol. III, 370 fols. Años 1609-1633). "Copia de un papel que vino de Portugal acá en Barcelona (h)oy (en blanco) del mes (en blanco) del anyo 1668, sobre las profecías y proposiciones erróneas del P. Vieira, juzgadas en auto de fe particular".(fol. 1 v.).- Manifiesto que el christianíssimo rey de Francia mandó publicar a 6 de Junio de 1635, para dar color al rompimiento con España. Antipronóstico a las victorias que se pronostica el Emmo. Cardenal Richelieu etc. sitio de Valencia del Po, sucesos en el Parmesano, frontera de Guipúzcoa, galeras del rey de España, sitio de Leucata (28 Septiembre 1637), Portugal, alojamiento de soldados en Cataluña etc. (fols. 213-36 y 258 v-63).

Ms. 1010.2 (vol. III, 370. fols (Años 1609-1633) "Relación de la victoria que la armada de S.M. de la escuadra de Portugal, ha alcançado de una esquadra de galeones ingleses, que andavan por aquella costa: y del incomparable daño que los nuestros han hecho en las pesquerías el año de 1626 (fol. 77 v. 78).

Ms. 1.439. (163 fols. S. XVIII) Esquema de sermones de Santos. Tabla de los sermones de este libro en el que además de las fiestas ordinarias del Señor, y de la Virgen, se destacan muy diferentes Santos y Santas, entre ellas a Santa Juana, princesa de Portugal (fols. 68-87).

Ms. 1820. Miscelánea (243 fols.S. XVIII) (Dos cartas del Rey de Portugal; una a los prelados de su reyno y la otra a Pedro Gozálvés Cordeiro, Canciller. (fols. 155 v-159). Id. Carta pastoral del Cardenal Saldanha, Patriarca de Lisboa, reformador de los Jesuitas. (fol. 160-164).- Relación abreviada de la República de los religiosos Jesuitas de la provincia de Portugal y España que (se) establecieron en los

dominios ultramarinos (fol. 167-181).-Sentencia que dió el tribunal de la Santa Inquisición de Lisboa, contra el P. Gabriel Malagrida.(fol. 203v-23).

Ms. 1955. Miscelánea (228 fols. S. XVIII). Copia de una carta de la reyna Dña. Cathalina de Portugal a San Francisco de Borja, cuyo original se guarda en el Real Monasterio de El Escorial. Al Rdo. en Xto. P. Francisco de Borja, Prepósito General de la Compañía de Jesús. *Inc.* Rdo. en Xto. P. Por carta que os escribí en 19 de Marzo, cuyo duplicado será con ésta...(Jobregas, 8 Junio 1571 (no está el duplicado al que se alude).

Ms. 1966. Papeles sobre la extinción y expulsión de la Compañía de Jesús (299 fols. XVIII). Relación abreviada de los últimos hechos y procedimientos de los religiosos Jesuitas de Portugal etc. (fol. 13-16).- Copia de un manifiesto, que la Corte de Portugal hizo presentar a S.S. Pontífice reynante, sobre los justísimos motivos, que ha tenido aquel soberano (para) (h)echar a los PP. Misioneros Jesuitas de sus indias y Corte de Lisboa (fol. 21-22).- Sobre el atentado contra el Rey de Portugal, por el duque de Abeyro en 3 de Septiembre de 1758 (fol 41-42).- Noticias comunicadas por el Nuncio de Portugal al de España, de los personajes presos por indiciados en el atentado ejecutado contra la persona del Rey de Portugal 9 fol. 56).- Decreto del Rey de Portugal, de 9 de Diciembre de 1758. (fol. 61-67).- Algunos presos y ejecutados en Lisboa la mañana del día 13 de enero de 1759 (fol. 75-76).- Carta de Lisboa, en que se narra la execuciõ de los Abeyro-Tábora l enero 1759) (fols 77-79).- Cuatro cartas fechadas en Lisboa, sobre presos y prisiones entre ellos varios jesuitas (De 16 de enero a 22 Marzo 1759). (fols. 81-86).- Carta de Lisboa, de 14 Febrero 1759, sobre nuevos presos y pasquines (fol. 101). *Pastoral del Escmo. e Rdm. Fr. Aleixo de Miranda Henriquez*. Lisboa. F. Luiz Ameno, 1759-

Ms. 2029. Argumentos en favor de ser Aragón, cuna de Santa Isabel de Portugal. *Inc.* (incompl.) ..."honrando con su presencia a España los Apostoles S. Pedro y S. Pablo". *Expl. Sic sentio salvo meliori*. En este de S. Diego de Zaragoza a 20 de dezembre de 1730. Fragmento de unos comentarios a un "Anónimo" sobre el lugar de nacimiento de Santa Isabel de Portugal, nieta de Jaime I rey de Aragón, con referencias a Melchor Cano, Lucio Marineo Sículo, Dormez y especialmente Leonardo de Argensola. Fr. Juan Carrillo escribió *Historia y vida de Santa Isabel Infanta de Aragón y Reina de Portugal*, que comprende unas "Memorias" de la Santa escritas por Argensola. La primera edición en Zaragoza en 1617 y la segunda en 1625, con motivo de la canonización; ambas por el impresor de la Universidad Juan de Lanaja y Quartanet. (fol 78-84).

II. Obras sobre Historia de Portugal S. XVI-XVII en la Sección de Reserva de esta Biblioteca.

ALBORQUERQUE, Alfonso D. *Comentarios do Grande Alfonso D'Alborquerque Capitan Geral que foy das Indias Orientaes*, Lisboa. 1576. 28x20 cm. Perg.(sign. B.21-2-4-3.366).

BAENA PARADA, Juan. *Epítome de la vida y hechos de Don Sebastián decimo sexto Rey de Portugal y Vnico deste nombre. Jornadas que hizo a las conquistas de Africa y su muerte desgraciada...* Madrid. Antonio González de Reyes. 1692. 20 hoj+210 págs.+ 17 hoj. hol. (sign. C.258-6-20).

BRITTO, Bernardo de. *Monarchia luytitana composta por Frey Bernardo de Brito*. Alcobça. Monasterio de Alcobça. 1597. 8 fols.+ sign.+8+416 fols. (sign B. 22-2-9- R. 54.689)

CARAMUEL LOBKO-WITZ, Juan. *Philippus Prudens..Lussitania, Algarbiae, indiae, Brasiliae, legitimus rex demonstratus a D.Iohanne Caramuel Lobkowitz*. Antuerpiae. Balthasar Moretus, 1639, sign. x4-xxxx4.+ 430 págs. (sign. 195-1-17).

CORTADA, Juan. *Historia de Portugal desde los tiempos más remotos hasta 1839*. Barcelona. A. Brusi. 1844. 433 págs.

COUTO, Diogo do. *Decada outava da Asia dos feitos que os portugueses fizerao no... Oriente...* Lisboa. Isam da Costa & Diago Soarez. 1673.(sign, X4 + 247 págs. fol) (sign. C.193-3-15).

FARIA E SOUSA, Manoel de. *Epítome de las Historias portuguesas. Dividido en dos partes*. Lisboa. Francisco Viliela, 1674. 2 to. en 1 vol. (C. 221-4-35).

FARIA E SOUSA, Manoel de. *Epítome de las Historias Portuguesas*. Bruselas. F. Foppeus. 1677. 398 págs.(C. 211/2/14. Id. ed. Madrid. Francisco Martínez, 1628. sign. q 6+696 págs. (sign. Y y 4 + Z z 4 Perg. (C. 220-5-30).

FARIA E SOUSA, Manoel de. *Empresa Portuguesa*. 2a. ed. *Africa Portuguesa*. Lisboa. Antonio Graesbeck 1678-1681. 3 vols. (sign. C.201/7-18).

FRANCHI CONESTAGGIO, Gerolamo. *Dell Unione del regno di Portogallo alla Corona di Castilla. Istoria del...* Genova. Girolamo Bartoli. 1585. sign. A4+A8 + 264 fols. 4º. perg. (sign. C. 206-5-8).

FRANCISCO DE SAN AGUSTIN, *Philippica portvguesa contra la invectiva castellana...* por el P.M. Fr.... Lisboa. Antonio Alvarez, 1645. sign, q6 qq6+287 págs. fol. (C. 212/3/18) Gabriel Graells & Gerardus Dotis).1597. 371 págs. (sign. B. 58-1-17/188).

GAMMA, Antonio de. *Decisiones Supremi Senatus Regni Lusitaniae auctore D. Antonio de Gamma*. Barcinone. Expensis Lelti Marini Typ

- Gabriel Graells & Gerardus Dotil. 1597. 371 págs. (sign. B.58-1-17/18).
- GOES, Damian. *Chronica do felicissimo Rei Dom Emanuel, composta per... dividida em quatro partes*. Lisboa. Francisco Correa. 1566 (1567). 4 to. en 1 vol (sign. B. 46-4-5).
- GOES, Damian. *De rebus hispanicis Lusitanicis, Aragonicis, Indicis & Aethiopicis. Damiani Goes Lusitani, Hieronymi Pauli Barcinonensis, Hieronymi Blanci Caesaraugustani, Iacobi Tevii, Lusitani. Opera...* Coloniae Agrippinae. Officina Birckmannica. Sumptibus Arnoldi Mylii. Anno MDCII. Sign, X 8 + XX4 + 443 págs. 8°. Piel (sig.. C.247-6-13).
- GREMAILLE, François. *Le mercure portugais ou relations politiques de la fameuse revolution d'Etat arrivée en Portugal depuis la mort de D. Sebastien...* Paris. Ant. de Sommaville. 1643. Sign. a8-c8+04+883 págs.+ 1 hoj. 8°. (sign. C.201-7-18).
- HERRERA Y TORDESILLAS, Antonio de. *Cinco libros de Antonio de Herrera de la Historia de Portugal y conquista de las Islas de Açores en los años de 1582 y 1583*. Madrid. Pedro Madrigal, 1591. sign. q4+213 fols + 17 hoj. (B.3/4/9/282).
- MANUEL, Francisco. *Epanaphoras de varia historia portuguesa en cinco relaçoens de sucesos pertenecentes a este Reyno por...* Lisboa. Antonio Graesbeck de Mello. 1676. 2 hoj.+624 fols.+ 1 hoj. 4° (sign. C. 202-5-5 y 124-5-22).
- MELO, Francisco Manuel de. *Apanaphoras de varia historia portuguesa por Don...* Lisboa. Antonio Graesbeeck de Mello. 1676. 2 hoj. + 624 fols.+ 1 hoj. (sign. C. 206-5-19).
- MENDEZ PINTO, Fernan. *Historia oriental de las peregrinaciones de... portugués* Traduzido de portugués en castellano por el licenciado Francisco de Herrera Maldonado... Valencia. Herederos de Chrisostomo Garriz. 1645. 482 págs. + sign. Hh2-6. perg. (sign. C.213-2-4).
- MOLINA Y SAAVEDRA, Hernando de. *Epistola apologética a la Magestad Católica de D. Felipe el Grande... contra el parecer de cierto Ministro consultado por su Magestad sobre la recuperación de Portugal*. Escribela... Colonia Agripina. Cornelio Egonondt. 1650. 405 págs. 4° fol. (sign. C. 220-6-27).
- MORALLI, Giovanni Battista. *Reducción y restitución del Reyno de Portugal a la Serenissima Casa de Bragança en l Real Persona de Don Juan IV...* Turin Juannetin Pennoto. 1648. 4 hoj. + 415 págs. (sign. 211-4-20).
- PINTO CORREA, Gaspar. *Lusitaniae Captivitas sub Philippo libertas et felicitas sub Ioanne sibi quinque... scribebat*. Ulyssipone. P. Craesbeeck. 1643. q6+A8.Perg.(sign. 221-8-27).

PORTUGALLIA sive de regis Portugalliae regnis et opibus commentarius. Lugduni Batavorum Elzevirii. 1641. Sign. A 8 + 460 págs. + sign. Ff 3-7 (C.195/9/13).

REZENDE, Lucio Andres. *Libri quatuor de antiquitatibus Lusitaniae a Lucio Andrea Resendio olim inchoati & a Jacobo Menoetio Vasconcello recogniti atque absoluti.* Eborae. Martinus Burgensis. 1593. Sign. +4 + & 10+ A8+B5+259 págs. + 46 págs. Fol. (sign. B.47-4-20).

REZENDE. Lucio Andres. *De Antiquitatibus Lusitaniae...*a L. Andrea Resentio inchoati a Iacobo Mendez de Vasconcellos absoluti.. Romae Bernardus Basa. 1597 Sign. a 4 + b 8 + 576 págs.+ 9 hoj. (sign. 28-8-24).

SAMPAYO, Stephanus de. *Triumphus Christianus romanos cunctos observans & D. Aegidii Lusitani aliorumque Patrum Ord. Praed. ex eadem Lusitania stupendis gestis coflatus...* per R.P.F. Stephanum de Sompayo... Parisiis. Thome Perier. 1586. sign. A6-e6+ 267 fols.+2 hoj. 8"(17,5 cm.). Perg. (sign. B.51-8-3a.).

SOUSA DE MACEDO, Antonio de. *Flores de España. Excelencias de Portugal en que... se trata lo mejor de sus historias y de todas las del Mundo por... /Armonia política dos documentos divinos con as conveniencias de Estado. Exemplar de Príncipes no governo dos... Reges de Portugal.* por... Coimbra. Antonio Simoens Ferreyra. 1737. Sign. X 6 + 300 págs. + 78 págs. (sign. C.220-3-12).

TROUBLES, *Relation des... arrivez dans la cour de Portugal en l'année 1667 & en l' année 1668.* Amsterdam (s.l.) 1674. 272 págs. (sign. C. 222-3-4-54).

III.1 Lectura de "Reges Portugaliae". III 2. "Gothorum et Lusitaniae Principvm Arbor "

En esta citada Biblioteca de la Universidad de Barcelona, existen obras procedentes (S. XV-XIX), de los fondos de la Desamortización de Mendizábal (1835), en una gran parte catalogadas y actualmente por medios informáticos, de manera que en la revisión sobre el tema que concierne, a fuentes históricas, se halla una Historia de Portugal, debida a Camillus Borrellus, Jurisconsulto, cuya primera portada así dice: "*Camilli Borrelli/ Ivrisconsulti /Equitatis Aurati, et Palatini Comitiss/ In arborem Gothorum/& Lusitaniae Regum Commentarij/ In quibus breui epithome a Noningentis circiter annis eiusdem Familiae toto terrarum Orbe notissimae Principum Vitae./ & gesta narrantur/ Ad/Margaritam Avstriacam/ Reginam Catholicam/ (Neapoli. Ex Typographia Io. Dominici Roncalioli M.D.C.IX./ Superiorvm Permissv) (B.U.B. sign. C.249-5-21).* De ella, se

transcribe todo su contenido seguidamente, sin atender a su aparato crítico, ni advertir especialmente lecturas de error tipográfico, que son elevadas, sino que el fin es aprehender el grado de veracidad de la ciencia histórica en su narrador, sobre las fuentes biográficas referentes a algunos reyes de Portugal que corresponden a la Casa de Borgoña y de la Casa de Avís, coetáneos a los Reyes castellanos: (Casa de Navarra) Alfonso VI de Castilla (1065-1109), Urraca (1109-1126).- (Casa de Borgoña) Alfonso VII, (1126-1157).- Sancho III (sólo en Castilla) (1157-1158). Alfonso VIII (1158-1214) -Enrique I (sólo en Castilla): (1214-1217).- Fernando II (sólo en León) (1157-1188).- Alfonso IX (sólo en León): (1188-1279).- Fernando III (1217-1252).-Alfonso X (1252-1284).- Sancho IV (1284-1295).-Fernando IV (1295-1312).. Alfonso XI (1312-1350).- Pedro I (1350-1369).- Enrique II de Trastámara (1369-1379).- Juan I (1379-1390).- Enrique III 1390-1406).- Juan II (1406-1454).- Enrique IV (1454-1474).-Alfonso (1465-1474).- Isabel (1474-1504).

La otra portada dice así:*Camilli Borrelli/Ivrisconsylvti/ Eqvitis Genealogiae Austriacae, & Gothorum ac Lu/sitaniae Regum Commentarii/ In quibus breui verborum compendio, ordinata seriem vit(ae) Principum ea/rundem familiarum, eorumq(ue) gesta per .mille, & trecentos/circiter annos scripta reperiuntur/ Ad/ Philippvm Tertivm/ Regem Catholicvm./ et/Margaritam Avstriacam/Reginam Conivges/.* (Neapoli, Ex Typographia Io. Dominici Roncalioli. MDCIX.). Svpriorvm Permissv..

En ambas portadas, se halla impreso en el centro de su tercio inferior el gran escudo de las armas de la Casa de Austria con su collar del Toisón.*

*BORRELLUS, Camillus. Vid. *The National Union Catalog Pre-1956. Imprints.* MANSELL, (1970. vol. 67, pág. 402.): *Consiliorum sive controversiarvm forensivm Centuria prima... Authore Camillo Borrello Olivetano Iurisconsulto... Epitomatibus, seu capitum argumentijs compendiis, seu summarijs & indice locupletissimo ad Philippvm Austrivm secvndum.* Venetiis Apud I Guerilium.1598.-BORRELLO, Camillo. *Controversiae forenses, sive consultationes iuridicae continentes multa magistratibus advocatis, aliisq(ue) in foro versantibus juris divini, canonici, civilis, consuetudinarii, regni Neapolitani, studiosis admodum necessaria, nova satisq(ue) vtilia. Quibus non nulle accesserunt ex amoenioribus scripturis atque antiquitatibus eruta in illorum gratiam, qui haec studia dulciora prosequuntur, sumariis, epitomis et tavulam materiarum et sententiarum vberes.* In nobili Francofurto cura et stvdio Masarum Nouenarum. Paltheniam. 1600. (510 pág. 35 cm. -Id. *De Hispanica catholicis regis svmmum pontificem legatione commentarius. Authore*

Camillo Borrello. Neapoli. Ex Typografia A longi l627. 12 pág. + 112.27 cm.

LECTIO :

TYPOGRAPHUS/ AD LECTORES. COMMENTARIOS super duabus Familijs Austriaca.& Gothorum, ac Lussitania(ae) Regum, toto terrarum Orbe Clarissimis, author in Commentariis de Regis Catholici praestantia, separatim in publicam emittere promiserat, ne librum... in foro Magistratibus, & Aduocatis peculiarem, hac extrauaganti Historiarum digressionem impleat. Cum autem vtrumque venetijs in anno Domini Nostri 1598, vt imprimerentur transmisisset, hiquè quibusdam ex causis septem annis detenti, typis dati non fuerint, tandem post liminio reuersi illu(m) Mediolanensi Vrbe transmissum, ac typis datum, breui tempore lucem visurum speramus. Ipsorum autem inspiciendi ansa multis grauibus viris ibidem tradita est, quibus opinio Generis Austriac(ae), vnde originem ducat, admodum placuit, vti verae historiarum traditioni consona. Hunc vero libellum, vel inuito, ac reluctantem authorem, habitum imprimi curauimus, in quibus, vt humanum est, aliqui errores in imprimendo surrexerunt, quos in calce, libri corrigendos duximus Tabulas insuper Principum horum, alfabetico ordine tibi exhibemus, & dum author maiora molitur, & omnibus impartiri, studet, si DEVS permittere dignabitur, haec interim boni consulas.

AVTHRVOM(sic)EX QUIBVS/ *Lusitanorum, & Gothorum Regum Arborem confecimus, Catalogus* (col. a.) ABblaius. AENEAS Syuius. Alanus Copus. Albertus Crantius. Alfonsus Carthagenus. Alfonsus Illescas. Agathias. Baptista Platina. Bernardus Saccus. Dio. Eguinarthus. Ferdinandus Perez de Guzman. Flavius Blondus. Franciscus Taraffa. Franciscus Sansouinus. Guido Rauennas. Harthamannus Schedel. Hieronymus Francus Connestagius. Ianus Iuuenis, Ioannes Antonius Viperanus. Ioannes de Barros. Ioannes Baro. (col.b) Ioannes Baptista Pigna. Ioannes Boterus. Ioannes Naulcerus. Ioannes Petrus Maffeus. Iordanes, siue Iornandes. Leo Affer. Leonardus Aretinus. Lucius Marineus. Martinus Cromerus. Michael Ritius. Michael ab Aguirre. Michael Zappullus. Olaus Magnus. Ottho Phrisingensis. Paulus Diaconus. Procopius. Pandolphus Collenucius. Raphael Volateranus. Rodericus Toletanus. Siebertus. Thomas Facellus. Vuolfgangus Drechslerus
TABVLA/PRINCIPVM/LUSITANORVM

(col.a) A. Costa (fol. 88).- Alfonsus primus (91). Alfonsus Secundus (95). Alfonsus Tertius (98). Alfonsus Quartus (100). Alfonsus Quintus

(103). Alfonsus Sextus (103). Alfonsus Septimus (104). Alfonsus Octauus (106). Alfonsus Nonus (113). Cindasuindus (85). Dionysius (105). Emanuel (118). Fauilla primus (89). Fauilla Secundus (91). Froilla (96). Froilla (06). Ferdinandus Primus (99). Ferdinandus Secundus (18). Henricus (132). Ioannes Secundus (114). Ioannes Tertius (123, col.b). Ormisenda (91). Ordonius Primus (94). Ordonius Secundus (98). Odoardus (112). Pelagius (89). Petrus (107). Philippus Tertius (134). Recindasuindus (89). Rodericus (89). Ramyrus Primus (93). Ramyrus Secundus (96). Sancia (99). Sancius primus (102). Sancius Secundus (103). Sebastianus (126). Theodofredus (87). Therasia (101) Vimeranus(92). Veremundus primus(93). Veremundus Secundus (98). Veremundus Tertius (99).

Commentarii in Arbor Lusitanorum

GOTHORVM /AC LUSITANIAE /PRINCIPVM./ In Arbore descriptorum Vitae, & Primo. /(pág. 85) GINDASVINDVS post Tulgae Gothorum & Suenonum Regis mortem. nulla expectata procerum electione, eorundem Gothorum in Hispania Regnum vi, atq(uae) Armis occupauit non tantum Regnandi ambitione, quam ne Gothorum Respublica in alicuius diri, ac pessimi Principis manus veniret, & in aliquam malorum congeriem prolaberetur. is enim ex Gothorum Regum sanguine recta serie descendens, occupato Regno, nihil prius habuit, nil tenacius procurauit, quàm vt optimi Principis numus exequeretur. Si quidem statim, ante temporalis Regni negotia, ad augendum Diuini cultus honorem, atque Ecclesiarum, & Templorum decorem, omnes animi, & corporis vires conuertit. Pontifices, praelatos, Sacerdotes, templa, diuitijs, opibus, redditibus, liberalitatibus, ac immunitatum priuilegiis instruxit, & honestauit, Controuersiam, quae de Ecclesiarum Praecedentia graguis erat, inter Toletanum, & Hispalensem antistites, accedente Summi Romani Pontificis autoritate, dato Toletanae primatu, sustulit, Theodiscum Graecum hominem, Hispalensem Episcopum, qui suam Ecclesiam, erroribus, & haeresibus inficere procurauerat, atque Sanctissimi viri, Summique), Ecclesiae Doctoris Isidori libros/(abrisis quibusdam locis) Christianam pietatem redolentes corruperat, Episcopatu deiectum, in Africam relegari fecit. Septimum Toletanum Concilium Antistitum autoritate cogi, & absolui studuit, in quo constitutiones quàm plurimae, Ecclesiae, & Christianae Reipublicae, vtilis, & necessariae conditae fuerunt, In eadem Ecclesia Sanctum Virum Eugenium electum Toletanum Episcopum, à Summo Pontifice confirmari fecit. Libros originales moralium Diui Gregorij Magni

Ecclesiae Doctoris, ac Summi Pontificis, quos ad petitionem Sancti Viri Leandri Episcopi, composuerat, per Tayonem, siue Tayum Sanctum Episcopum Caesaraugustanum, suum apud Pontificem nuntium ab Apostolica Bibliotheca, non sine excellenti miraculo, de quo alibi meminimus, restitui, & in Hispaniam asportari tamquam rem preciosissimam, procurauit, iis virtutibus exornatus Rex, nulla sui Regni tempore, in hispaniis haeresis visa, vel audita, sed sincerus vbiq; Dei Optimi Maximi cultus, sincera Christiana fides, bellum vllum, seditio nulla, sed decennio, quo regnauit omnia pacata reliquit, ac demum tranquillissimè ab hac vita ad coelum migravit, apud Toletum, Anno Domini Nostri Iesu Christi. 656. Ex Riciberga vxore, quatuor rlictis filijs, foemina vna, & tribus masculis, Recindasuindo, Theodofredo, & Fauilla.- **2. RECINDASVINDVS**, siue, vt alij nominant, Recinsuindus, etiam patre viuente, fuerat Regni consors electus, ac Regnum cum eodem patre, triennio, aut secundum alios, quinquennio administravit. illo itaque vita functo Regni gubernacula solus suscepit, illuq(ue) imitando ac illius vestigia sectando, diuinis primo rebus animum intendit. Tria igitur apud Toletanam Vrbem, concilia celebrari omnibus viribus instetit & compleuit; Octauum scilicet, Nonum, & Decimum. In illis non solum promptitudinis animi alacritatem, sed cuncta pietatis, ac liberalitatis officia fusissimè exhibuit. Ipso regnante Sanctus Eugenius Toletanus Archiepiscopus, sanctitate conspicuus, diem obiit, ac ad coelum/ migravit; In eius locum suffectus est Idelfonsus, nobili, & clara progenie ortus, Isidori Sancti discipulus, monachus, vitae sanctitate insignis. Huius tempore, Heluidius & Pelagius Haeretici in Gallia H(ae)reses quasdam dissimularunt, multasq(ue) execrandas blasphemias in Christianam fidem, & in immaculatam R.Virginis Mariae gloriosissim(ae) Virginitate(m) euomerunt, contra quos Idelfonsus acerrime pugnavit. illosque longè effugavit. Hinc m(ae)ruius eiusdem Beatissin(ae) Virginis manu, miraculosè, casulam albam quandam accipere,. Rex iste plura bella foeliciter gessit, nam Vascones, qui in Hispanias irruerant, repressit, ac profligavit, magna illos clade illata, quibus debellatis, magna, ac opima (sic) ex eis sopolia retulit. Cumq(ue) iusti, optimi, magnanimi & grati Principis officia exhibuisset, expleto post patrem decimo octauo anno sui Regni, placidè Deo animam reddidit, & Palentiae, vel vt alij volunt, Teoleti in (ae)de Sanct(ae) Leocadi(ae), ad Sancti Eugenij pedes sepeliri voluit, Anno domini.674 relicto Thedofredo filio.-

3. THEODOFREDVS Recisuinthi, siue Recindasuindi filius, à patris morte, puer remansit, cui iure Regnum debebatur. Tamen à proceribus Bamb(ae) illud delatu, fuit, quod tamen reluctans, & quasi inuitus susceptum annos nouem foeliciter administravit. Post ipsum Eruigius

Ardanasti Graeci Constantinopolitani filius & Cindasuindi Sobrina natus in Regnum prouectus est, sub quo nihil aliud foelicus fuit actum, nisi quod ad Sancti Iuliani Episcopi Tol(ae)tani mandatum, tria apud eandem Urbem Toletum Concilia celebranda curauit, His viuens Cesilonam filiam vnicam Egit() tradidit, & cum septem annis regnasset, ad generum cum filia Regnum dalatum est. Sub quo tria alia Concilia, apud eandem Urbem Teoletum acta fuerunt. Dum vero Egita Regno potitur, magn(ae), ac pessimae Tyrannidis artibus, quibus vtebatur, cum illud tredecim annis administrasset, sero/vitam, ac Regnum reliquisse nonnulli authores prodidere. Egit(ae) Vitizza successit, & Regni & Flagitorum h(ae)res/Non enim Pr(ae)latorum, Episcoporum. ac Sacerdotum decori, non Sanctorum Patrum decretis, non conciliorum constitutionibus, quae eius voluntati aduersarentur, pepercit. Scelerum ille omnium flagitijs incubuit, ac vitijs vndequaquam inbutus anhaelauit. Immodestè enim. libidini praesertim, tantum tribuit, vt non laicis solum., sed clericis, tot mulieres tenere permissit, quot ipsi vellent. Suisque moribus, omnes penè Gothos itidem infecit, ità vt ablegata honestas omnis, & proscripta castitas videretur. idem ne quando ob morum corruptionem seditio, aut rebellandi occasio casceretur, Ciuitatum Moenia dirui, ac arma in vomeres conflari iussit. hunc Recindasuindi filium. ab Egita Cordubam relegatum, iste accepit, admodumque crudeli actu, oculis effossis, luce priuauit, ac tetro carceri mancipauit. Quem inhumanitatis actum, intuiti Acosta, & Rodericus, Thedofredi ex Retilene, siue Recilone filij fug(ae) sedederunt. Haec ad annum vsque Domini Nostri 698. acta fuere.- 4. ACOSTA Theodofredi, vt diximus, filius fuga dilapsus ad Romanos confugerat, à quibus vna cum Roderico fratre adiutus, contractis diligenter copijs, in Vitizzam exercitum mouerunt, ipsumque superatum, captumque oculis priuarunt, Regno(ue) destitutum, in carcerem, in quem Thedofredum patrem destruserat, Cordubae coniecerunt, pari poena illum ferientes, vbi vt par erat, infami morte, infamem vitam finiuit. Acosta vero susceptis Regni gubernaculis, cum quinquennio, vel, vt alii nouennio Regnum administrasset, in pace tranquilla, vitam finiuit, paruulis duobus filiis relictis, quorum gesta nulla à scriptoribus commemorantur Anno Domini.711.-5. RODERICVS Acostae frater, & Theodofredi filius, in Regno successit, vitijs, ac libidinibus ita foedè deditus, vt Cabam virginem, Iuliani sept(ae) comitis filiam., illata vi stupro commulauerit, patriq(ue) illa factum secretò enarrasset, patre, ac filia huiusmodi stuprum aliquamdiù dissimilantibus./ Interim secretis nuncijs Iulianus Mauros ad capienda Hispani(ae) Regna inuitat, missis propter ea à Maramolino Rege, Muzza, & Taric, siue Tariffa, Ducibus, cum exercitu per Herculei freti angustias ingressi

sunt, ac multas Hispaniarum partes caeperunt. At Rex tandem instructo magno exercitu, pr(ae)mitens cum eo Sancium filium, ipse demum sequutus propè Oppidu(m), quod nunc Xericum dicunt, pugna commissa, congressiq(ue) insimul, exercitus eius omnis profligatus, & filius ipseq(uae) Rex caesi sunt, vitamq(ue) insimul cum Regno perdidit. inde Mauri omnia Hispaniae Regna (exceptis Asturibus, & Cantabris, apud quos Christianum nomen seruatum fuit) Hispanis aut occisis, aut subactis, foedissimè occuparunt. In his verò praeliis inter Mauros, & Christianos diuersis temporibus co(m)missis, septingenta circiter hominum millia vtrinq(ue) extincta fuisse, Historici prodiderunt Roderici corpus nusquam visum, nisi quòd apud Vis(ae)um Portugalliae ciuitatem. sepulchrum inuentum fuisse asseram in quo scriptum erat. Hic iacet Rodericus Vltimus Rex Gothorum, quem lapidem post ducentos annos repertum fuisse, Mariana scribit, H(ae)c acta sunt Anno Domini Nostri Iesu Christi, 714.- 6. FAVILLA siue Fafila, Cindasuindi, vt diximus filius, dum Recindasuindus frater, eiusq(ue) filij, diuersimodè regnarunt, ipse ab eodem Flauio Egita, apud Tudam Galleciae Ciuitatem exilio relegatus, nihil memorabile, & chautis dignum egit. A Vitizza, vxoris causa, in capite fuste percussus, ac vulneratus, eaque ex causa mortuum fuisse, Rodericus Archiepiscopus Toletanus est author relicto ex Diuina dispositione Pelagio eius filio de que h(ae)c constant.- 7. PELAGIVS. Itaq(ue) Cindasuindi, ex Fauila, siue Fafila filio Nepos, Cantabriae Dux, cum Vitizza oppressisset, vt dictum est, Fauillam patrem & qu(ae)reret ipsum etiam excecare, Roderico Regi astitit, dum cum Mauris bellum gereret, spemque omnem victoriae, cum amisisset, apud Astores, Gallicos, & Cantabros, apud quos ob timorem prius confugerat (fol. 90) iterum diuertit. Cumq(ue) ibidem nonnulli Gothorum Nobiles accurrissent, & de co(m)muni, non Hispaniarum solum, sed de totius Christian(ae) fidei naufragio insimul conquere-rentur. Pluresq(ue) Principes viros ex eorunde(m) Gothoru(m) Regum genere claros in bello c(ae)cidisse commemorarent, & co(m)mune(m) seruitutis calamitatem, iniquissimo, & impijssimo hominu(m) generi impendentem deplorarent, Solus omnium Pelagius, vera Gothorum Regum soboles, animi fiduciam, atq(ue) praesta(n)tiam pr(ae)sefe-rens, ad vltione(m) Christiani nominis eiusdem animi fluctibus aestuabat. Erant ibidem Eudo, & Petrus, qui simili modo se Duces pr(ae)tendebant. Ardens autem Pelagius nouo, atq(ue) inopinato casu, quòd illius sororem Monuzza Princeps, vi compresserat tantis, & suarum Christian(ae) Fidei at(ue) indignitatum, stimulis agitatus, apud Canicam Vallem, habito cum suis Hispanis, Gothisq(ue) colloquio, quos tunc pr(ae)sens habere potuit, magna animi alacritate ad pugnam illos inuitauit. Quibus auditis, vnanimi voto, omnes pugnare polliciti,

ac iure iurando adacti pro Aris, & religione, liberis, vxoribus, propinquis, necessarijs, ac pro Christiana libertate, pignora omnia, & sanguinem effusuros, illum belli ducem efficiunt; ac ipsorum Regem crearunt. Quofacto, coactis in vnum suis, in hostes iter faciunt, cumq(ue) ad conspectum accessissent, primo congressu ab Alchama, Mararamolini Regis Locumtenente, Militi(ae) Maurorum, ac sarracenorum Magistro, & belli Duce, et Oppa Praesule Hispalensi Egit(ae) siue vt alii asserunt, Vitizae Regis filio, et Maurici belli socio Hispani armis oppugnati sunt, cum prius is Oppa, Pelagium verbis, monitis, ac propositis pr(ae)miis ad Mauros trahere persuasisset, quem Pelagius multis correptionibus, ac minis repulit, Cum tandem in quodam monte, qui Auxena dicitur, in antro cum suis mille circiter hominibus, pelagius esset opportunam dimicandi occasionem, optimum rei finem pr(ae)stolantes, Oppa, et Alchama signa dederunt, vt in caueam, in milites irruerent, qui statim, fundis, fagittis, lapidibus, iaculisq(ue), Sepelunc(ae) Ostium aggre (pág. 91) diuntur; Videbant autem Numen pro his, qui in cauea erant elaborare, omnia enim, q(uae) in Hispanos mictabant, in emissores, illorumq(ue) perniciem regrediebantur, Quo miraculo validiores facti Pelagius, eiusq(ue) milites, conspicientes propriis armis hostes vulnerari, in eosdem erumpentes, summa animi, & corporis vi illos persequuntur, qui in fugam se dantes, magna clade occisi, & profligati fuerunt, maxima illorum strages commissa est, ità vt ad viginti circiter hominum millia ex Mauris eta die caesa fuerint. In quo armorum conflictu. & Alchama, & Oppa interierunt. Munuzza vero Gegione ciuitate relicta, cu(m) Olaliem vicinu(m) vicum pertijsset, oppidanoru(m) & incolarum armis occubuit. Qua obtenta victoria, Pelagius ad radices Montis descendit qui Astures à Gallaeis dirimit, eandem ciuitatem, quae Ligio post modum dicta, aliq(ue) loca à Mauris occupata, recuperauit, ex quo die se Legionis Regem appellauit, Cumq(ue) s(ae)pius in Mauros magna, & pr(ae)clara facinora pro Fide Christiana gessisset laboribus attritus tandem Canic(ae) moritur Anno domini. 737 vel vt alii 739, relicto Fauilla filio. Hic finis fuit Principis, qui Hispaniairum Regna à Sarracenorum manibus eripere victricibus armis caepit, cuius memoria perennis erit in terra, perennior tamen est, vt piè credimus, coram Deo & Angelis eius in coelo./- **8. FAVILLA Secundus**, siue Fafila Pelagii Regis filius, patri successit; Nihil ipse memorabile gessit, pr(ae)terquam quòd viribus nihil non confidens, venationi assuetus, ausus fuit cum Vrso singulari certamine congredi, ab eo tamen fuit miserabiliter discerptus, Anno Domini 739, cum duobus tantum annis regnasset., Prius autem Ormisendam filiam siue vt alij voluerunt, sororem Alfonso Primo Cantabrie Ducis Petri, de quo proximè diximus, filio vxorem dederat,

erat enim is ex progenie Gloriosissimi, ac Catholici Principis Reccaredi Regis.- **9.** ALFONSVS/ET ORMISENDA, coniuges, ex relictis à Pelagio Re/ge Testamenti Tabulis, statim fue(92)re Reges renunciati post Fauillae mortem. Quamplurima bella contra Mauros & Arabes Alfonsus, cum Floilla fratre foeliciter gessit. Multas Ciuitates ab illis occupatas suae ditioni, & Christian(ae) pietati restituit, multos veró illorum prostrauit, profligauitq(ue) Gall(ae)ciam, ac in descensu Asturiarum Legionem Vrbem solidius occupauit, qu(ae) postmodum frequenti Regum habitatione, Vrbs Regia dicta fuit. Innumeros captiuos Christianos in libertatem asseruit, eosq(ue) patri(ae) restituit, aliaq(ue) loca munita Christiana mancipia ad eundem tamquam Christian(ae) religionis Asylum confugiebant, à quo piè, & liberaliter fouebantur. Humilitatis amator pr(ae)cipuus, & liberaliter fouebantur. Humilitatis amator pr(ae)cipuus, & idcirco omnibus se facilem, omnibus amabilem se exhibebat. Templa quàm plurima non solum reparauit, ac pristino nitore, & religionis cultui restituit, sed alia quoque noua excitauit eaq(ue), aedificauit donis muneribus, & oblationibus liberalissimè dotauit. Episcopos nonnullos, restituit ciuitatibus, & à Maurorum manibus ereptis creati procurauit, vt illorum doctrina, & exemplo instituerentur populi. Non immerito itaq(ue) ex ijs, & ex Reccaredi progenie, ac linea descendens, Catholici nomen, multis annorum curriculis, ob literatum, continuauit, tandem sanctissimè moritur, Anno Domini, 758, relictis ex Ormisenda, Froilla & Vimerano, atq(ue) Odisinda, siue vt alij appellant, Egimada, ac relicto Mauregato Notho ex ancilla suscepto. in eius animae transitu auditae fuere in aere voces, eum, vitamq(ue) eius laudantes.-

10. VIMERANVS siue Ilmeranus, Alfonsi Catholici, & Ormisend(ae). filius patri in Regno successit. Bellator strenuus formaq(ue) & corporis pulchritudine pr(ae)stans, quam morum elegantia comitabatur, vt propterea communi voto ab omnibus mirificè diligiretur; Froillae tantum fratri ob regnandi cupiditatem adeo inuisus, vt demum eum occiderit sanguinis effusione manus iniquas infecerit. Cum prius idem Froilla quòd Omarum Cordubae Principem Mauru(m) occidisset, ac in bello iustissimo quinquaginta circiter quatuor mille Ara/(93)bes interfecisset summam gloriam fuisset consequutus verum omnes virtutes hoc vnico, & pessimo scelere commaculauit, Qui tamen, & ipse Diuino Dei iudicio fuit similiter occisus; Mortuo autem Vimerano, ante ipsius Froill(ae) mortem, idem Froilla Veremundum Vimerani filium, ob patratum in patrem nefas, tamquam suum adoptauit. -**11.** VEREMVNDVS siue Vuaramundus, Vimerani, siue Ilmerani filius Alfonsi Nepos, in Regno successerat, illud tamen post patris caedem tenuit Froilla per annos tredecim vsque ad annum Domini 771. Et post eum Aurelius per

annos sex, qui, & Mauregatus dicitur esse idem aliquibus. Cui Regnum occupauit Sillo Odisind(ae), siue Egimad(ae), vir per alios itidem sex annos. Secundo iterum Mauregatus Nothus per alios tres annos; Vnde eius successio à morte Alfonsi Aui in Regno fuit spacio annorum viginti octo, ad annum vsque 786. Quo ipse solus regnare caepit, cumq(ue) duobus tantum annis Regnum administrasset eo se sponte abdicauit, memor quod Diaconatus ordinem iam antea suscepisset, & idcirco ab Imilone vxore se abstinuit, ac Toro separauit, relictis duobus filiis paruulis Ramyro, siue Ranimiro, & Garzia, cumque aliquot annos dulciter vixisset, Regni administrationem contulit Adelfonso, siue Alfonso eius sobrino, qui ad Nauarros, ob Mauregati prauos actus confugerat, aduocatus venit in regnum, qui vnum regnavit, usque ad annum Domini, 829, quo regnare c(ae)pit Ramyrus huius Veremundi filius; Hic autem Veremundus mortuus est anno.788 & Oueti cum vxore sepultus.- 12. RAMYRVS siue Ranimirus Veremundi filius, in Regno successit, & Nepotianum, qui Regum occupare tentabat, oppressit, & captum, oculisque priuatum, in Monasterium relegauit. Northmannos etiam, qui ad Gallaeciae Farum applicuerant, vicit, atque multos illorum interfecit, concrematis septuaginta illorum nauibus. Contra Arabes/ (94) post modum versus, in illos bella agere instituit coacto igitur exercitu in campestria exiit, vbi multitudo maxima hostium occurrit, & vterque exercitus apud Calagurritanum Agrum constitutus, de certamine, & ineunda pugna Rex ob tantum hostium multitudinem, ambigere caepit incertus an pugnaret, dumq(ue) nocte super his cogitaret, Beatus Iacobus Apostolus in somnis illi apparuit cohortans, quòd sequenti die cum Arabibus alacri animo procederet. Mane adueniente, narrata Episcopis, aliisq(ue) magnatibus nocturna visione ad pugnam Numine, atq(ue) Sancti Apostoli oraculo validiores, & alacriores facti, processere, consertoq(ue) praelio, ac pugna inhita ad Christianorum congressu ac vi, illorum in eos irruptione, Arabes turbati, terga Christianis verte(n)tes fugam arripere, quos prosequentes Rex, suisq(ue) Milites à tergo, insequentes ad internitionem illos ferè deleuerunt, c(ae)sis ex eis septuaginta circiter millia. Visus est enim in eadem pugna omnibus conspicuus Beatus Apostolus Iacobus, albo equo insidens, ac vexillum in manu portans, Vnde Ramyrus Regnum magnificè ampliauit. Eo die Templo eiusdem Sancti Apostoli, voti causa, pro quolibet Bouum, ac lumentorum iugere, quaedam frumenti mensura exsolui solita fuit. Atque in Campestribus bellis, Hispani eleuata manu, Deum ac Beatum Iacobum, inuocare de caetero consueuerunt. Hoc tempore, & ea de causa ordinem Equitum Diui Iacobi originem habuisse scribit Nauclerus, de quo dixi in Commentarijs de Regis Catholici pr(ae)stantia. Eidem bello Regi

affuit quoque Garzias frater, quem semper summa benignitate diligens, Regni sui consortem, participem(ue) voluit, Ad latas Naurantij Montis ad duo milliaria ab Oueto Ramyrus Tempus Diuae Mariae Virgini constituit. Infirmirate oppressus, sexto circiter fui Regni anno moritur, ac Oueti sepelitur Anno Domini Nostri Iesu Christi, 836, ex Vracca vxore Ordonio filio superstite.- **13.** ORDONIVS Ramiri Regis filius, primus dictus, patri in Regno succedens, virtutes etiam, actionesq(ue) illius imitari/studuit. Idcirco contra Arabes, ac Mauros, saepius dimicando, victor semper euasit. Muzzam praeterea Cordube Regem, pluribus ictibus vulneratum, occidit, & ex illius exercitu c(ae)sis duodecim circiter mille Arabibus, multo effuso sanguine, Triumphator extitit. Podagra vexatus, moritur, Anno domini 846 & apud Ouetum in Ecclesia Sanct(ae) Mari(ae) sepultus est, relictis ex Mamadona vxore, Alfonso, Veremundo, Nunnio, Ordonio, siue Odoario, & Froilla filijs.- **14.** ALFONSVS. Ordonii primi filius, Magnus appellatus, patri in Regno successit. Im bellis à se gestis inuictam corporis & animi fortitudinem ostendit, nam Regem Toleti, ac illius milites Arabes repressit, principes hic bello, pietate, Iustitia, & Clementia, & Religione insignis. Hinc Thesauros à patre relictos, pauperibus & Ecclesijs erogauit. Templum Diui Iacobi, & alia Quoq(ue) multa instaurauit, ac donarijs. locupletauit. Lusitaniam maiori ex parte ab Arabum manibus indicauit, Templum ipsum Diui Iacobi magna sollempnitate per decem. & septem Sanctissimos Episcopos Legionensem, Astoricensem, Ouetensem, Tudensem, Auriensem, Iriensem, Lucensem, Britonoriensem, Aucensem. Salmanticensem, Cauriensem, Coimbricensem, Ouetensem. Tudensem Auriensem, Iriensem. Lucensem, Britonoriensem, Coimbricensem, Lamacensem, Visensem, Portugalliensem. Bracharensem, & C(ae)saraugustanum dedicari procurauit. Postmodum cum vxore, & filiis Praelatis, Episcopis. Comitibus, ac Regni proceribus in eadem Ouetensi Ciuitate Concilium celebrandum curauit, in quo inter alia, Ouetensis Ecclesia, fuit ad Metropolim sublimata constituto Hermigildo Archiepiscopo. At cum postea videret Garziam filium Primogenitum, quòd contra patre, omni reuerentiae, & obsequi debito omisso, rebellaret, illum captum vinculis mancipatum, retinuit, quo actu commoti fratres, alij, cum eodem Garzia consilia ineuntes, & conspirantes patrem Regno priuare constituerunt, accedente ad ea consilia Ximena, seu Amelina Regina eorum matre, atque Alfonsi coniuge, quae dissen(sionum) causas inuenerat, ac fouebat, Virum non eo studio post tot susceptos liberos, vt coniugalibus amor expetit, diligens, ante tempus Garziam filium ad Regni gubernacula venire procurans, Quamobrem, Rex videns vxorem, ac liberos omnes in se coniurasse, tempori, & occasionibus, vt sapientum est, c(ae)dens, apud Boidam, in Asturijs,

licet quodammodo inuitus, sponte Regno se abdicauit, & Garziam filium in illo successorem declarauit, cumque Sanctissimi Apostoli Icoibi limina, summo religionis cultu visitasset. Animo imperterritus, filium rogauit, vt semel sibi liceret Sarracenos, ac Arabes inuadere, id cum à filio impetrasset exercitu comparato, illum tanta alacritate in illos milites mouit, vt eosdem strage, indendijs, atque occisionibus contriuerit, & onustus hostium spoliis, incolumis redierit. Cum autem annis circiter quadraginta regnasset, morbo affectus vitam foeliciter consumando spiritum Deo reddidit. Anno Domini 886, Astoricae sepultus, ac demum Ouetim in Basilicam Sanctae Mari(ae) translatus, relictis ex eadem Ximena, siue Amelina vxore, Garzia, Ordonio, Froila, & Gundissaluo Ouetensis Ecclesi(ae) Archidicanono.-. **15.** FROILA Alfonsi Magni filius Garzia fratre mortuo, qui annis tribus Regno pr(ae) fuerat; Mortuoq(ue) etiam Ordonio Secundo, qui post Garziam regnauerat octo annis, & mensibus sex, vtroque absque liberis, in Regno successit. Nullum ipse bellum viuens gessit, sed inglorius moritur, fortè ob lepram, qua percussus, vix anno expleto, ac mensibus duobus interijt, Anno Domini. 899. Ex Muninadonna, reliquit Alfonsum, Ordonium, & Ramyrum filios, & quartum nothum ex concubina Froillam. **-16.** RAMYRVS Secundus, vt diximus Froill(ae) filius fuit. Cum enim Alfonsus frater, annis quinque, & mensibus septem regnasset, & ex Ximena vxore vnicum filiu(m) Ordoniu(m) suscepisset, & Cordub(ae) occisum vidisset, eidem Ramyro fratri viuens Regnum redditit, & ipse perfectionis viam eligendo, monachalem habitum induit, ac Ramyrus regnare instituit. (97) Dum autem contra Sarracenos, ac Mauros exercitum in/strueret audiuit eundem Alfonsum abiecto monastico habitu, Apostatam factum, Legionem petijsse, & inibi rebellionem Populorum moliri, ac Regnum iterum affectare omissa itaque Ramyrus Maurorum persequutione, paratum exercitum in eundem Alfonsum direxit, quem cum duobus circiter annis obsessum tenuisset, tandem deditionem illum facere compulit, ac carceri mancipauit. Cum autem Alfonsi rebellionem sequerentur Ordonius, ac frater, ordinij primi filij, ac Asturijs, Tyrannidinem exercentes, rebellassent, Ramyrus eos aggreditur, illosque praelijs assiduis fatigatos coercuit, & Asturias ingressus, Alfonsum, & fratres, captos carceri inclusit, ac post non modicum temporis, interuallum, omnes excaecauit. Monasterium ipse ad Dorij fluminis ripam suis sumptibus construxerat, in quo, & fratrem, & sobrinos sic caecos clausit, illisque ad finem vsque vitae, necessaria liberaliter subministrauit. Multa demum aduersus Mauros bella foeliciter gessit. Ecclesias nonnullas, monasteriaque plurima, diuersis temporibus construxit, Sancto Andreae, Sancto Christophoro super Ceiam, Sancto Michaeli(sic) Archangelo in Valle Ornae,

alijsque Sanctis. Cum autem Ouetum Orationis causa petijsset, infirmitate tactus aegrotauit, & Legionem se transferri curauit. Facta ibi suis praelatis de more, peccatorum confessione, ac peccatorum pondere egrauatus, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum religiosissimè suscepit. Et post pauca piè haec verva proferens Scripturae Sacrae: Nudus egressus sum de vtero matris meae, nudus reuertar illuc, Dominus fit mihi adiutor, quid faciet mihi homo?; & cum haec effusis lachrimis protulisset, mundo cedens, animam Deo reddidit Anno Domini. 916, ac Legione in Monasterio Sancti Saluatoris, quod ipse construxerat, sepultus est, Ordonio, Sancio, ac Geloira filia moniali relictis.- **17 ORDONIVS** Ramyri iam dicti filius in Regno succedens, Gall(ae)cos rebellantes statim habuit, quos dum persequitur Vlysiponem vsq(ue) vastationibus, & incendijs impleuit omnia, ac onustus captiuorum spolijs, ex hostibus victoriam reportauit.. Vraccam habuit primam vxorem, Ferdinandi Gundissalui Comitis filiam quam recipere instituerat, nec dum sollemnia & Christianis Ritibus cum illa egerat, matrimonium perficere recusauit. Et alteram postea duxit Geloiram, ex qua eum filium Veremundum suscepisset, is, cum quinque annis regnasset, moritur anno Domini, 921.- **18. VEREMVNDVS.** Secundus, Ordinij proximè nuncupati filius paruulus remansit. Hinc post mortem patris, Sancius eius patruus, Crassus nuncupatus, Regnum caepit, contra quem Ordonius, Alfonsi Quarti Asturum Regis filius, Malus appellatus, cum rebellasset, opressus est. & horum Regnorum possessio ad annum vsq(ue) 951. mutata est, quo regnare caepit Idem Sancius, qui cum Regni gubernacula annis tredecim tenuisset, veneno postmodum extinctus est. Et post ipsum Ramyrus Sancij filius, qui ad annum vsq(ue) 989, durauit, & sic spacio annorum vigintiquinq(ue) quo anno Regno suscepit Veremundus iste, qui cum Garzia Ferdinando, Castell(ae) Comite, iunctis copijs, contra Almansorem Arabum Regem bellum gesserunt, de quo triumphum, ac victoriam reportarunt. Inimicitias graues gessit cum Ataulfo Archiepiscopo Compostellano, & Gudeste Episcopo Ouetense, & cum vxore Geloira, Alfonsum genuisset, & Eluiram, quae Deo virginitatem in monasterio vouit, & ex concubinis nobilebus, Ordonium, Geloiram & Therasiam, cum Regno pr(ae)fuisset annis decem, & septem, infirmitate tandem moritur, anno Domini 1006.- **19. ALFONSVS** Veremundu Regis filius, Regnum statim suscepit, cui cum Viseum Lusitaniae ciuitatem qu(ae) ab Arabibus tenebatur, obsideret, ac die quadam m(oe)niam circumspiceret. è muro sagicta percussus, cum paucis diebus in lecto vlneratus decubisset, sumptis sanctis Ecclesi(ae) Sacramentis (fol. 99) cum regnasset annis viginti septem, interiijt, relictis ex Geloira vxore, Menendi Gundissalui Galleci(ae) Comitis filiam duobus filijs

Veremundo & Sancia. Anno 1033. – **20. VEREMVNDVS** Alfonsi iam dicti filius, à patris obitu remansit. Cum primum autem grandior factus est, Monasteria, Tempa alias domos sacras, aliaq(ue) pia loca Arabibus euersa, vel dissipata reparare, ac reaedificare studuit, illorumq(ue) prauas insolentias compescere no(n) destitit. Sanciam sororem Veremundus, Garziae Sancij Castellae Comitis filio desponderat, isq(ue) cum proditoriè occisus fuisset, illam denuo matrimonio iniunxit Ferdinando filio Sancij maioris Regis Nauarre & Geloir(ae) siue Eluirae eius vxoris, filiae iusdem Sancij Comitis Castellae. Toto autem dissensiones post matrimonium Veremundus & Ferdinandus habuere, vt ob eas ad acerrima pr(ae)lia venerint, exercitum idcirco ambo coegerunt, & in Castris, apud Carrionem constituti, ad certamen congressi pr(ae)lio commisso, fortiter pugnando, in eo belli conflictu, Veremundus victus, & caesus est, postquam regnauerat annis decem, vsq(ue) ad annum Domini 1043. Ex Therasia vxore, eiusdem Castell(ae) Comitis filia, nullos suscepit filios, vnde Regnum ad eundem Ferdinandum Navarr(e) Regem ex persona Sanc(ae) vxoris, peruenit. – **21. SANCIA ET FERDINANDVS**, Vt diximus, ob Veremundi mortem absq(ue) filijs, Regnum ad Sanciam eius sororem, ac Ferdinandum, eius virum delatum est. Hinc ea ex causa Asturum, & Legionis Rex titulo insignitus est: Comitatum insuper Castellae habuit ex Elvirae, siue Geloirae matris causa, non tamen adhuc Castellae Regium titulum habuerat solum Sancius maior Ferdinandi pater, Regni titulum ex alijs sibi assumpserat, cum Castellam vxoris dotalitio habuisset. Ferdinandis itaq(ue) Regno assumpto, Coymbram, ac maiorem Portugalliae partem suo Regno adiecit quo tempore vsus est opera insignis viri Roderici de Biuar, cognomento Cidi, quòd verbum Arabum lingua, Dominum significat, quo encomio suorum gestorum virtute magnitudine, ille ornatus extitit. Maiorem autem gloriam Ferdinandus quaseuit, cum in bello pro eo militare, conspicuus, & aspectabilis visus fuerit Divus Iacobus Apostolus. Cum tamen Regno annis quatraginta (sic) pr(ae)fuisset, tandem anno 1083 moritur. Ex eadem Sancia Regina, reliquit Sancium, Alfonsum, Garziam, Geloiram, siue Eluiram, qu(ae) fuit Tauri Domina, & ex concubina Ferdinandum, qui fuit Cardinalis. Princeps iste multis fuit virtutibus ornatus, sed & belli studijs clarissimus. – **22 ALFONSVS** Ferdinandi filius Secundo genitus in arbore ponitur hoc pacto mortuo Ferdinando, patre Sancius Regnum suscepti, vti Primogenitus, cuius Regnum Garzias frater eius eripere conabatur & ideo bellum in eum dirigere caepit, & Agarenos contra fratrem in bello frustra ducere conatus est, cum illi hoc facere noluerint; ipse autem Prouincias, suis militibus stipatus pr(ae)lijs infestabat, vnde aliquos Portugalliae locos

occupauit, Contra illum, Sancius exercitum dirigens, & cum eo congressus, Garzias, & illius exercitus victus est, & ipse fuit carceri obstrictus apud Lunam cum post modum Sancius Zamoram ciuitatem obsideret, lancea vulneratus interiit, anno Domini 1089 cum sex annis regnasset. Vnde Alfonsus, Sancio sine prole defuncto ad Regnum vocatus est. Quo suscepto, magna vi, & alacri animo contra Arabes bellum suscepit, multisq(ue) laboribus in acie perpessis, Urbem Toletum, pulsis Arabibus, ac Sarracenis, expugnauit. vbi Sedem metropolitanam antiquissima restituit, quam Hispani(ae) primatem ab Urbano II Summo Romano Pontifice decorari procurauit. Burgensem etiam Sedem Episcopalem similiter instituit. Vtriq(ue) Dotes ad Donaria maxima contulit, multisque immunitatibus, ac priuilegijs honestauit. Plura alia opera, tum paci, tum bello congrua gessit. Sex vxores habuit successiuè, quarum prima Agnes appellata, ex qua filios non habuit. Secunda Constantia, ex ea filiam suscepit Vraccam, Raymu(n)do Comiti nuptam ex quibus nata est Sancia & Alfonsus, qui post modum Imperator fuit creatus. Tertia Berta. Quarta Elizabetha, ex qua Sanciam genuit, Roderico Comiti nuptam, & Geloiram, seu Eluiram, nuptam Rogerio Siciliae Regi, fratri Roberti Guiscardi, ad Filij Tancredi de Altauilla Northmanni. Sexta Zeida, sive Zaida Sarracena, Hispalensis, Sibiliae Regis filia, quae Christianam fidem amplexa, in baptimate, Maria est appellata, ex qua suscepit Sancium filium, qui puer in bello occubuit, cuius mors patri Alfonso Regi, iam seni, luctum maximum, & acerbum dolorem peperit. Ex Ximena Guzmanica muliere nobilissima, prohibito concubitu, filiam Therasiam, siue Thiresiam suscepit, quae Henrico Lotharingiae Comiti nupsit. Et cum regnasset Alfonsus annis viginti septem, vel, vt alij, quadraginta & vno, siue vt alij, quadraginta tribus, mortuus est. Anno domini 1102 vel vt alij volunt 1116.- **23.** THERASIA siue Thiresia, Alfonsi filia, vt dictum est, nupsit Henrico Lotharingiae Comiti, qui suo tempore, omni conatu à Portugallia Agarenos eiecit, & suum Principatum rectè instituit. Viseo, Lameco & Portugali, Cathredales Sedes restituit & à Bernardo Primate Toletano earum Episcopos Summi Pontificis autoritate consecrari curauit. Bracharam Urbem Arabum vastationibus dirutam reparauit, ac pristinae suae dignitati per eundem Primatem, Sanctum Giraldum Cantorem Toletanum in Archiepiscopum consecratum, & praefici/faciendo curauit, ac horum omnium confirmationem à Calisto Secundo Summo Romano Pontifice confirmationem habuit, Theresiae vxoris suae petitione, & pia instantia, singulis Episcopis suas Ciuitates, ac Diocoeses assignauit Coymbram Urbem pro Regia Sede elegit. Cumq(ue) multa idem Henricus pia opera, ac praeclara Reipublicae negotia pulchro ordine statuisset, relicto Alfonso filio ex eadem

Therasia mortuus est, anno, vt volunt, domini, 1110.- **24.** ALFONSVS itaq(ue) Henrici, & Thiresi(ae) filius successit, qui Portugalliae Dux dicebatur. hic plurima bella foelicissimè gessit, ac vno die pugnam conseruit, & quinq(ue) Sarracenos Reges deuicit. Hinc Lusitanis Regibus, ob inuictam hanc belli gloriam, mos inoleuit, vt quinque insignia, ac gentilicia arma ferant. Primus etiam ab Eugenio Tertio Summo Romano Pontifice Regis titulum, ob victoriam in Sarracenos habitam, obtinuit, cui ob id Regnum Vectigal fecit, primusq(ue) Portugalliae Rex appellatus est. Nonnulla Christian(ae) pietatis, & religionis opera exhibuit, nam plura Monasteria aedificauit, quibus amplissima dona, ac redditus constituit, & opibus cumulauit. Monasterium prasertim Sanct(ae) Crucis apud Coymbram, & aliud, quod Alcobatia dicitur, Plura oppida, & ciuitates Muris cinxit, & fortiora reddidit, vt Sanctam Irenem, Sintriam, Alanquellum. Eboram, Vlyssiponem, aliaq(ue) nonnulla, illaq(ue) iam diù deserta, populis impleri curauit. Fuitq(ue) pacis, belliq(ue) studijs Princeps pluribus seculis memorabilis. indignum hoc solum facinus egisse co(m)memorant, quod Therasiam matrem, quia mortuo Henrico primo illius viro, ac ipsius Alfonsi patre, fecunda vice alteri nupsisset carceri tetro mancipasset, nec precibus, nec alijs quibus eum vrgebat, Pontificis Maximi Legatus vnquam illam libertati restituere voluerit. Vnde asserunt, diuino iudicio factum, vt ipse ab infidelibus Sarracenis captus malè habitus fuerit. id tamen negat Rodericus Archiepiscopus Toletanus, qui captum asserit à Ferdinando Legionis Rege, & statim suis restitutum, quem ego ab Alfonso Ferdinandi filio captum fuisse arbitror. Tandem cum regnasset annis viginti septem, moritur, anno Domini 1137 & in eodem monasterio Sanct(ae) Crucis sepelitur, relictis ex Malfada(sic) vxore, Sancio, Alfonso, Vracca, quae nupsit Ferdinando Legionis Regi, & Therasia, qu(ae) nupsit Philippo Comiti Frandri(ae) & Artesi(ae).- **25.** SANCIVS Alfonsi filius patri in Regno successit. Vir summa prudentia, armorum exercitatione, ac bellorum administratione clarus, Co(n)tra Mauros bellum suscipiens crebras victorias reportauit, Syliam ciuitatem nobilem, fortiter expugnauit, eiq(ue) Sedem Pontificalem restituit. Nonnullas ciuitates, ac loca ab Arabibus occupata, recuperans, Regnum Portugalliae ampliauit; cum tamen regnasset annis decem & septem, morbo diù affectus, ac detentus vitam finiuit, anno Domini. 1154. & in eodem Sanct(ae) Crucis monasterio, in quo pater sepultus erat, apud Coymbram tumulatus est. Ex dulce vxore, Barcinon(ae) Comitis filia Alfonso, ac Petrum reliquit.- **26.** ALFONSVS Sancij filius Regnum paternum habuit, qui in sui Regni primordijs, & auspicijs, maiorum suorum vestigia imitatus est & suo tempore Alchazar aliaq(ue) oppida in Christianam fidem peruenerunt; Vraccam Alfonsi Regis Castellae

filiam, vxorem duxit, ex qua suscepit Sancium Alfonsum, Ferdinandum, & Heleonoram, qu(ae) Regi Daci(ae) nupsit. Regno pr(ae)fuit annis viginti octo, & moritur, ac sepultus est Alcobatiae, anno Domini. 1182. vel vt plerique volunt in anno, 1184.- **27.** SANCIVS Alfonsi filius Capello dictus, patri succedit in Regno. Multa bella gessit contra Mauros, ac non nulla oppida eis erepta, ordini militum Sancti Iacobi de spata donauit. Menciam vero Lupi Hari Cantabriae Principis filiam, vxorem duxit. Que omnem Regni administrandi authoritatem sibi vendicauit, tenebat Aulicos plures, apud quos rerum omnium summa deducta erat, cum ipsos summum gratiae, & fauoris locum obtinere, illa permicteret, Hi domi, forisque pacis, bellique negotia peragebant; omnia illorum consilio, fauore, atque authoritate perfacebantur. Quod Regni proceres, ad Barones cum conspicerent, ne Respublica ignobilium, atque humilium hominum consilio agitata in deterius laberetur, cum Reginam eam licentiam in Regni detrimentum, tamquam inf(ae)cunda, & prole carens permicteret, inito consilio, ad Pontificem Maximum rem deferre decreuerunt, ad quem legatos destinarunt Episcopos Bracharensem, & Coymbrensem, quibus commiserunt, Pontificem rogarent, vt Regno Sancius, c(ae)deret pro subditorum regimine, vel Regin(ae) coniugium dissolueretur. Legati à Summo Romano Pontifice id tantum obtinuerunt, vt viuenti Regi Sancio necessaria tribuerentur, & interim Alfonsus frater liberam Regni Administrationem susciperet. Idque cautum est, lege Innocentii Quarti Summi Pontificis, libro sexto decretalium Epistolarum inserta. Hinc Alfonsus Regnum occupauit, & Sancius Toleti apud Regem Alfonsum diuertit, qui omni Regni spe amissa, ibidem conseruit. Cui ex illius Regis munificentia, quae sibi vsui humano, necessaria erant, fuere liberaliter exhibita, & subministrata, mortuoque demum funus Regio more peractum est. Moritur post Regnum adeptum à principio per annos quadraginta vno anno domini 1223 vel vt alii 1225.- **28** ALFONSVS itaque dicti frater & Alfonsi filius, suscepta Regni administratione omnes; Omnes illi obedientiam pr(ae)stiterunt, sola Coymbra Ciuitas diù in Sancij fide permansit, cui, Sancij nomine, Flectus pr(ae)fodebat, audita vero Flectius Sancil morte, ab Alfonso obsidente inducias petijt, donec Toletum peteret; Is obtenta venia, vbi Toletum peruenit, Sancij Sepulchrum aperuit, clauisque Coymbr(ae) in manus Sancii ponens: ait quam diù te Rex viuere iudicabam. famem, sitim, cruciatus, omniaque mala pertuli, ne tuae fidei deessem, ne iuratus deficerem. Nunc tibi etiam mortuo clauis restituo, Sacramento solutus. Ciuibus autem te mortuum dicam, & te concedente, ne Alfonso fratri tuo, ciues amplius resistant, author ero, Magnam hanc Praefecti fidem. & Constantiam, omni aeuo memoria dignam puto. His per actis Alfonsus Regnum omne peccatum caepit. Quod cum

annis circiter quinquaginta quatuor administrasset. tandem mortuus est anno Domini. 1277. vel vt aliqui volunt. 1279. Et ex Beatrice, Alfonsi Decimi, Astronimi appellati, Castellae Regis filia, reliquit Dionysium, & Alfonsum Portallegrum Dominum, Blancam, quae praefecta Virginum Olgis, monialis fuit, & Constantiam, quae in minoribus annis mortua est.- **29.** DIONYSIVS Alfonsi, & Beatricis filius in Lusitanico Regno successit, & cum Alfonso patri Algarbiorum comitatus dotis causa datus esset Algerbe, Vulgus vocat, primus omniu(m) Algarbiorum Regem se appellauit, dotalitium autem illud matris fuerat. Animi iudicium. ac armorum exercitum se grauem habere cunctis ostendit. Circa sui Regni primordia Alfonsum fratrem, Portallegrum dominum, à paterna h(ae)reditate armis expellere conabatur. Hos autem simul conciliare Sancius Castell(ae) Rex procurauit. Bellum mouit contra Ferdinandum, iam pene puerum Castellae Regem. Sed matrimoniorum foederibus extinctum fuit. Cum Dionysius Constantiam filiam Ferdinando despondisset, Beatrix Ferdinandi soror Alfonso Dionysii filio octenni data esset. His pacificè habitis, & constitutis, ac Foedere icto, Reges Turiasonem insimul conuenerunt, ac tres Reginae, summa l(ae)ticia & conuentu celeberrimo. In quo Dionysius Glori(ae), ac Laudis auidus, & ex Diurna pace, opibus, ac diuitijs affluens, mille secum Lusitanos Equites duxit. Et ne vili grauis, ac molestus esset, opum ostentatione, ac liberalitate, ab omnibus oppidis, & Ciuitatibus abstinuit, erectis tentorijs, sub dio in campis agens. Ordinem Equitum Christi appellatum, de quo alibi dixi instituit. Vixit annis quadraginta quinque, ac mensibus nouem, & diebus vndecim, & Scalabi sepultus in monasterio Cistercensium quod ipse aedificauerat, sex millibus passuum Vlyssipone distante. Princeps excelsa animi magnitudine, ac perpetua inter aetatis illius Principes foelicitate inclitus. Nouorum oppidorum aedificatione, ac maeniorum aliorum fundatione, & reparatione diligentissimus. Isabellam habuit Vxorem Regis Aragonum filiam, post eius mortem annis vndecim superstitem. corporis forma, atque elegancia, & virtutum omnium gloria illustrem, & piarum omnium actionum incomparabilem, vt eam in sanctarum numero aggregari non ambigant. Ex illa suscepit filios, Alfonsum. & Constantiam, que vt diximus Castellae Regis filio nupsit. De Alfonso vero statim dicemus Portugalliam, hic ab omni tributo vectigali, quibus ante a Regibus Castell(ae) obnoxia erat, ab eodem Alfonso Decimo perpetuam immunitatem & libertatem obtinuit.

30. ALFONSVS Dionysii & Isabell(ae) filius in Regnis Lusitani(ae) & Algarbiorum patri successit, Vxorem duxit Beatricem, Ferdinandi Castellae Regis sororem. Ob eam sanguinis affinitatem, inter eos contractam, insimul cum eodem Ferdinando, exercitum coegerunt,

quem contra Albhocenorum Maurorum Regem direxerunt, constitutis vtrinque militibus apud Tariffa acerrimum praelium commissum est, in quo Mauros fortiter aggressi eorum Castra occuparunt, & superato omni illorum praesidio, eos diripuerunt eosque magna clade, & occisione affecerunt, ita ut eo in bello ad ducenta Maurorum ac Arabum millia fuisse caesa, referatur, captiuorum insuper magnus numerus, & quod Diuino miraculo tribuendum videtur, ex Christianis viginti vix desiderati, Hac victoria nobilissima, nostrorum Regum plerique milites, Ethiopis, Gladijs, Parmis, Mauricis coriaceis, aliisque spolijs referti ad suos victoriae, & triumpho loco ad suos laetissimi se retulerunt. Adeo autem belli studijs floruit, ut propterea fortis sit appellatus. Tandem cum esset annorum septuaginta septem cum dimidio anno Domini. 1347, vel ut alii volunt 1357, periit cum Regno praefuisset, annis triginta duobus, & mensibus quatuor, cum antea mortua esset, Beatrix vxor, in eodem Sepulchro ipse etiam, sepultus est Vlyssipone. Ex eadem Beatrice, superstites, reliquit Petrum, Mariam, & Heleonoram, cum aetate tenera Alfonsus, Dionysius & Iohannes, filij caelum petiissent. **31.** PETRVS Alfonsi, filius, ab aliquibus Petrus Ferdinandus appellatus, in statibus, paternisque Regnis successit. Viuente patre fuerat ei, sponsae loco promissa Blanca Petri Principis filia a qua cum dicessum esset, Constantiam, Emanuelis filiam cum dote trecentorum millium ducatorum vxorem duxit, eodem Alfonso patre adhuc viuo, ex qua Ludouicum suscepit, qui paruulus decessit, Ferdinandum & Mariam. Mortua Constantia Regina, ex Agnete Castria, quam concubitus loco tenuit, filios plures suscepit, Alfonsum, quem in primis annis mors rapuit, Ioannem, Dionysium, & Beatricem. Cumque eandem Agnetem decem annorum spacio in delitijs habuisset, postmodum in vxorem duxit ad filijs maculam, non sibi ignominiam submovendam, iustis sollempnitatibus Ecclesiae de more adhibitis quo facto eosdem filios ex Agnete genitos, legitimos, ac naturales proclamauit. Agnes autem 1355 Coymbrae fuit eiusdem Alfonsi iussu occisa iure ne, an iniuria, aliorum sit iudicium cum filij errorem, mulier fragilis pertulerit. Post illius caedem, libidinosus homo cum sine mulierum alienarum consortio diu persistere non posset, Therasiam alteram Gallicam mulierem in amoribus habuit, ex qua filium alterum Ioannem suscepit. Anno autem Domini 1367 decima octaua Ianuarii die annum aetatis quadragesimum sextum, ac menses circiter decem, mortuus est, ac sepultus Alcobati prope Agnetis Castri tumulum. Incredibile certe fuit desiderium moriendo reliquit. Erat enim Princeps aequitatis encomio clarus, numquam fuit Palatij agentibus permisit, ut quid etiam pro cibarijs suis caperent, nisi iusto, ac statim numerato pretio id fieret. Aduocatorum, ac ludicum

causas. fraude, atq(ue) auaritia plenas neuè lites immortalitatem saperent, sanctissimis atq(ue) optimis legibus coerciuit scelerum omnium acerrimus vindex fuit. S(ae)uus praesertim in illos, qui alieni Tori iura violasset. Nam & si ipse in alienas mulieres pronus esset, non t(ame)n alteri desponsatas. Omnibus familiaribus (sic) su(ae) domus Aulicis, aliisq(ue) quos honore, & dono dignos indicabat magna munera largiebatur quotannis. Illud Traiani Principis semper in ore habens, indignum regio nomine Principem videri, quo die beneficium alicui non contulisset.-32. FERDINANDVS Petri, & Constantiae filius successit in Regno, qui cum Henrico II, Castellae Rege bellu(m) gessit, Inter eos t(ame)n foedus ictum erat, vt Ferdinandus Heleonoram Henrici filiam vxorem duceret, pollicitis pluribus ditionibus dotalitij iure, quibus Regnum magnopere ampliare poterat. Omnia tamen Ferdinandus renuit, quia is, Heleonore Menesiae nobilis puell(ae) amore flagrabat, quam aliquandiù in delitijs habuit concubinam, accensus tamen amoris flamma continuis illecebris suffulta, effectum peperit, vt apud Portum ciuitatem iustis illam nuptijs sibi matrimonio copulauerit, quo ab Vlyssipone se subduxerat, & clam diuerterat furori a(e)stuantis populi c(ae)dens, qui huiusmodi nuptijs foedari nolebat, Familiam Principis, & Lusitani Regis gloriam, nec ea macula permictendum esse sigillari Maiestatem Regiam. Populi itaque conatus, ac furor, ab amoris vi, & igniculis, superatus extitit. Cum autem quadragesimum tertium ageret (ae)tatis annum, diurno morbo conflictus moritur, anno Domini, 1383, Vlyssipone, ac demum peracto funere. Scalabi in monasterio Diui Francisci iuxta sepulchrum Constantiae matris, tumulatur. Princeps ciuilibus potius Reipublic(ae) quam belli studijs clarus, pacisq(ue) amator summus: Omni alia virtute pr(ae)cipuus, in luxus, ac vitae intemperantia illum macula aspersisset. Beatricem filiam Ioanni Henrici filio Castell(ae) Regi, matrimonio iunxerat, ac Lusitania dotis nomine desiderata, cuius occasione nimiae atq(uae) ardentes controuersi(ae) excitat(ae) supposita enim illa semper Regis filia credita fuit, vel furtim Ioanne Andiro Gallaeco, Orenij Comite, nata, vt qui pluries semotis arbitris cu(m) Regina Heleonora mutuis commercijs vti visus fuerit, ac publicam suspicionem omnibus pr(ae)buerit). Nimia etiam gratia, qua eundem Regina prosequabatur, qu(ae) eidem Andeiro, vt postea dicemus, exitium attulit.-33. IOANNES Ferdinandi frater, & Petri Regis filius, ex Therasia Gallaeca natus, qui Equitum Auisij, tunc magister erat post Ferdinandum in Regno successit, exclusa Beatrice Ionanni Castellae Regi nupta, quam ex proximè relatis causis, praesertim ex nimia Ioannis Andeiro, Orenij Comitis cum Heleonora Regina, etiam post Ferdinandi Regis viri mortem familiaritate, & iugi consuetudine, non

solum à Regni successione remouit, sed eidem Andeiro mortem peperit, & ab eodem Ioanne Auisii Magistro obruncatus extitit, Ferdinando itaque mortuo Regnum in diuersa trahebatur, ac tumultibus plenus erat. necessari enim, & Reginae propinqui, ac alij, & ad haerentes in Ioannem Beatricis filiae virum, Castellae Regem ac Reginae Heleonorae generum, deferri Regnum cupiebant in Ioannem alterum vel Dionysium eiusdem Petri filios, ex Agnete Castria genitos, qui tunc apud eundem Castellae Regem reperiebantur, quo prius confugerant, Ferdinandi furorem fugientes, qui cum Heleonoram, vti Reginam venerari, atque illius manus osculari noluisent eos Ferdinandus pugione arrepto, infectatus est, & ipsi verò fuga suae salutis consulere, Hii cum ad eundem Ioannem perfgugissent, liberaliter, semper eos habuerat occasione postmodum regnandi oborta, populi Lusitanici studia intuitus, ne ipsorum causa, Beatrix, successione Regni Lusitanici turbaretur neue ipsorum aliquis in regnando illam praecederet, sibi & vxori cauit, carceri illos apud Toletum mancipari, ac teneri cautè faciendo, siue alia causa, quaeuis illa fuerit. Alij verò pro validiori Regni tuitione, exterorum Principatum respuentes, prasertim Castellae Regum, ex insito illarum mortuo inter se nationu(m) odio, Principem suorum Regum, armorum studio clarum cupientes, qui non solum Castellanis, sed alijs quibusq(ue) resisteret, in eundem Ioannem Auisij Magistrum mentem oculosq(ue) direxerunt, ac tandem à Populo omni in Regem suum vocatus, & proclamatus est. Morum enim illius ac vitae sit Magistrum mentem oculosq(ue) direxerunt, ac tandem à Populo omni in Regem suum vocatus, & proclamatus est, Morum enim illius ac vit(ae) elegantiam, verborum leporem & modesti(ae) comitatem, aliasq(ue) illius virtutes intuiti, qu(ae) apud populum, charissimum illum rediderant impulsa gens omnis, vt illi Regni diadema deferrent ornatus itaq(ue) Regni insulis, nil à principio melius habuit, quam vt idem Lusitanicum Regnum à Castellae Regum desiderio excluderet, ac illorum conatus eluderet. Cum autem Ioannes Castell(ae) Rex, audiisset, Ioannem Avisium ad Lusitaniae Regnum euectum, ex uxorio iure illud recuperare decreuit. Itaq(ue) statim collectis copiis exercitum comparat, eumque ac Ioannem Lusitanum dirigit, ille verò vt breuitas temporis poermictebat militum copia eidem obuius occurrit, comictunt inuicem pr(ae)lium & dum alter in alterum acerrimè pugnant, victoria omnis ad Lusitanos declinauit, magna Castellanorum cede facta, cum in illa pugna decem millia hominum c(ae)sa referant, ità vt Rex fuga dilapsus vix euaserit. Haec pugna semper apud Lusitanos memoriter, & iucunda conseruatur, & quotannis anniuersaria caeleritate, & ingenti l(ae)titia commemoratur sub nomine Aliubarrottae, à vico illi loco contiguo vbi pr(ae)lium

commissum dicitur, His glorijs in principio fui nascentis Regni decoratus ac victorijs partis, apud suos charior, atq(ue) obseruantior habitus, maioreq(ue) reuerentia, & amore cultus, sic etiam subditi se illi obsequentiores, & promptiores pr(ae)stiterunt exacerbati autem inter ipsos humores cum animi illorum motus non quiescerent, tandem bellorum comites aliquando sedari caeperunt, foedus enim inter illos initum fuit, vt Lusitano quaedam restituerentur, quae illius Regni antea fuerant. Ne etiam Castellae Rex, Beatrici uxori, ac Nouercae, aut eius, Priuignis, Ioanni, & Dionysio Agnetis filius recuperando Regno, que se iniuria spoliatos asserebant, suffragia pr(ae)staret, ac Lusitanus Rex idem faceret, si qui vellent Castell(ae) fines inuadere. Insuper bini ciues primarij Toleti, Hispalis, Cordubae, Burgis, Legionis, ac Senticae, tamquam obsides Lusitano traderentur. Eoq(ue) modo Lusitaniae & Castell(ae) discordiae s(ae)dat(e) dicuntur uu Philippam Alencastriam, Odoardi septimi anglorum Regis neptem duxit vxorem, classem maximam postodum instruxit, in qua erant onerari(ae) Naues triginta Triremes viginti septem Biremes triginta, minora Nauigia centum, & viginti, quo apparatu, finitimorum locorum Principes suspitio inuasit, qua demum exsoluuntur cum illam in Africam direxisse conspicerent dum è Portu soluerunt, Urbem ibi Septam infreto existente(m) qu(ae) in sinu Herculei promontorij sita est caepere. Totius Mauritan(ae) olim haec Metropolis fuit, & occupata à Gothis, Regiam ibi constituerunt, sic aliquandiu perstitit, donec occupantes eam Mahometani, Elgualid Pontifici Habdulmalic filio, contulerunt, qui tunc apud Damascum residebat a quibus adeo culta fuit vt breui totius Maruritani(ae) nobilissima ciuitas existeret Templis, studiorum collegijs ac eruditissimis viris ornata artificiorum omnium insuper magistris abundans. Itaque à Lusitanis capta, multa opima spolia ex illa in patriam retulerunt., Sub idem tempus è viujs exiuit eadem Philippa Regina vxor, & ei funera Regio more absoluta, ac demum apud Aliubarroctam in Monasterio victoriae sepulta est, cui ab illa victoria ibidem obtenta nomen inditum fuit, quod idem Rex ex hostium spolijs liberalissimè erexerat. Ex eadem Philippa filios habuit Alfonsum, quem Rex Bragantiae Ducem creauerat, in duodecimo suae aetatis anno defunctum. Odoardum, de quo statim dicemus, Petrum, Henricum, Iohannem, & Ferdinandum, Isabellam & Blancam. Alfonsum item alterum, quem defuncta vxore ex altera furtim habuit, Barcellosii Comitem, Ferdinandus, austeritate victus religionis pietate, ac vitae sanctitate, insignis, inter beatos habitus, de quo alibi scripsimus. Henricus caelibem vitam duxit ac virginem illam adnouissimum vsque suae vitae exitum seruasse tradunt et in Mathematica, alisque astrorum scientijs peritissimum illum fuisse. idcirco arbitratus est, in Oceani Maris vastitate, ad nouas Insulas,

inuisasque gentes cursum patere. Ideo instructa Classe cursum soluit insulam quanda(m) incolis destinatu(m) deserta(m) reperit arboribus t(ame)n viridalibus optimè consitam, agrum habentem optimum, cui Maderae nomen inditum extitit. In ea plantatae Saccari fistulae, ibidem adeo coaluerunt, ut eo, & copia & bonitate, omnis penè Europa eodem Saccaro impleatur, ab hoc principio extima Asiae lictora, atq(ue) ad vltimas orientis Solis Aras, Asiam, Indos ac Sinas inuicta virtute à posteris penetratum est ingenti, Regum Lusitanorum gloria, pari etiam prouentus ac lucri studio, Petrus, longissima peregrinatione obita inuisoque Sigismundo Caesare, ac Tamberlano Rege Scythae, reuersus apud Valentiam, vxorem duxit Isabellam Vrgelli Comitissae filiam, natu maiore, è quibus nati su(n)t Isabella condam Lusitaniae Regina, Philippa virgo sacra, Beatrix Adolfo Clivensium Duci nupta, Ioannes Rex Cypri, Petrus alter Equitum in Lusitania Magister & Iacobus Episcopus Vlyssiponensis, Cardinalis, qui Florentiae obiit, Ioannes, alter Regis filius, in Promontorio, quod caput Sa(nc)tti Vince(n)tij appella(n)t, locu(m) amaenum. ac placidu(m) delegit. in quo asseru(n)t nullum diem non videri clarum Solem, locumq(ue) esse, dulcem & Apricum, in quo monasticam vitam est amplexus in ea(ue) ad extremum vsque vitae diem, religiosissimè perseueravit. Ilias eximijs quibusdam Principibus collocavit. Tandem anno domini 1410 febre, & infirmitate correptus, mortuus est, Princeps, qui magnanimis actibus omnem natiuitatis maculam, velavit, ac obumbravit. Omni virtutum genere, Principibus ac Regibus quibusq(ue) Summis (ae)quandus.- **34. ODOARDVS** Ioannis Auisii proximè dicti Regis filius in Regno succedens, hoc primum animo concepit, nihilque melius habuit, quam vt Regnum Lusitanicum longe, lateque proferret, ac fidem Christi ad exteras etiam nationes deduceret. Vnde instructam Classem, quà Henricum fratre(m) iuuit, direxit, Zeliam, Alchazar & Tingim, Sarracenu(m) Ciuitates suo Imperio adiecit. Eodem ferè te(m)pore, & Arzilla capta est à Herculeo fretu septuaginta millia passuum spacio distans; Tingi vero triginta miliaria. Ciuitas h(ae)c post Gothos habuit Mahometanos dominatores. postmodum eodem te(m)pore cu(m) Arzilla, à Fess(ae) Regibus expugnata, ab eorum t(ame)n manibus bis erepta per Lusitanos, Henrici praesertim virtute, ac alioru(m) etiam Principum à Rege Odoardo ibidem destinatoru(m), pr(ae)sertim Ionnis Consalui, Tristani Vasaei, ac Aegidij Anni, qui vasto, ac fure(n)ti Oceano se credere non dubitarunt, & ad Canariam Promontoriu(m), Hesperios, Aethipasq(ue) & inaccessas antea nationes, virili animo aditum aperuerunt. Hinc Martinus. V. Summus Romanus Pontifex eidem co(n)cessit, quicquid à Ganaria ad vltim(am) vsq(ue) Indiam patefieret, Lusitaniae ditiones esset, & omnia fuere à successoribus

Pontificibus confirmata. Vxorem duxit Heleonoram Aragoni(ae) Regis filiam, alteriusque sororem, ex qua filios habuit Ferdinandum, à quo natus est Emanuel, vt postea dicemus, & Alfonsum subsequentem, nec non Ioannam, Ioanni Secundo Castell(ae) Regi nuptam, & Heleonoram Federico Imperatori, Hernesti filio, quo Diuus Maximilianus, alijque C(ae)sares, Imperatores, Regesque processere Austriaci. Tandem cum Regno praefuisset annis circiter viginti septem, febre moritur, Princeps liberalitate, religionis Christianae cultu omnibusq(ue) virtutibus conspicuus.- **35.** ALFONSVS patri Regno successit, cum annorum esset decem & septem, quam pr(ae)tergressus aetatem, & religionis Christianae propagandae studio infla(m)matu(m), patris, ac aliorum vestigia imitatus, classem instruxit, ac viris ducibus optimis munita(m) nauigatione(m) instituit, & à Leaena Mo(n)te ad promontori(um) Arsinariu(m) q(uod) recentiores caput viride vocaru(n)t, atq(ue) vsq(ue) ad diuae Catherinae promontoriu(m) (is locus est vltra AEquatore(m) gradus, siue partes duas cum dimidia, hoc est leucas circiter quadraginta duas) sa(nctissim)(ae) crucis trophaeu(m) & arma Lusitanica protulit. Quo te(m)pore mult(ae) Insulae repertae, quas co(n)numerare hic locus no(n) patitur, Plura co(m)mercia variis cu(m) nationibus pr(ae)sertim occiduis Aethiopiis fuere instituta ge(n)tesq(ue) plurim(ae) incultis efferatisq(ue) antea moribus, meliores, ac molliores effect(ae) & ad Christianae fidei rudime(n)ta & religionem deductae. Castella aliquot, & arces no(n)nullas excitare, & aedificare fecit, expedie(n)s iudica(n)do, atq(ue) optimu(m) esse p(ro) mercaturaru(m) vsu, & exercitatione, & pro Christianae fidei propagatione cum eisdem Barbaris amicitiam contrahere, & consuetudinem retinere, Tandem laboribus consumptus, ac morbo implicitus, spiritum Deo reddidit, anno Domini 1486. Ioanne filio superstite, Granatam illum à Sarracenis recuperasse falsò scribit Vuolfgangus Drechsterus, dum dicere vult Ferdinandum Castell(ae) Regem hoc fecisse.- **36.** IOANNES Secundus, Alfonsi filius in Regno succedens patri ijsdem gloriae stimulis agitatus, quo sui praedecessores fuere. Magna enim ab initio affectus l(ae)titia, quòd eodem suo tempore, prima vice, in Aethiopia essent Sacrificia Christiano ritu inchoata. Hinc spem maximam concepti, non solum parta in suo Regno retinere, sed omni conatu, ac via suum Imperium propagare; Populum enim omnem videbat, prae laetitia, & gaudio lachrymas effluentem, eo quòd Lusitanorum hominum opera ac eorundem Regum immensis sumptibus, apud ignotas gentes, & nationes, verus Dei optimi Maximi cultus inueheretur. In spem itaque magnam erectus, vt erat generosi, & excelsi animi, pervestigare instituit, nunquid ab Atlantico in Eoum Oceanum terra, aut Mari transitus fieri posset Idque imprimis ad propagandum ad nationes Barbaras, atque

exteras, Christianae fidei studium & etiam ad Arabiae Gazas, diuitiasque, ac Maris Oceani, Indici illorumque lictorum opulenta commercia, mentem, atque intentionem adiecerat. Quibus exequendis, ratus idoneum fore sibi amicitias Indorum contrahere, ac prosequi consuetudine Regulos, praesertim Bezegnicum, Carmansum. Baium. Samanum. aliosque. Obiit communicata re cum Roderico & Iosepho suis Philosophis ac medicis, atque etiam cum Martino Bohemo, qui se Ioannis Monteregeij Alumnum profitebatur, his consulentibus considerata sydera, atque Astrolabium, quod prius ad inspecendos, & colligendos ta(n)tummodo stellarum motus, factum fuerat, nouo eorum inuento ad rei maritim(ae) vsum transtulerunt, & pari diligentia declinationum tabulas confecer quibus hodie Naucleri ad explorandas locorum latitudines vtuntur, cui inuento non parum Omnis Europa Lusitaniae debere profitetur, cum magna ex inde Nautice rei accessio facta fuerint licet longitudineis regul(ae) eis incongnit(ae) extiterint, à Deo illis minimè reuelat(ae) ne cupiditates humane ob nauigandi facilitatem, vltius procederent, his quidem constitutis expeditionem Rex pr(ae)parat, cui plures se sua sponte obtulerunt, nauigationi obnoxij, & admodum periti, in quibus praecipuè Iacobus Canus magn(ae) vir constantiae animique intrepidi, & alacris, is acceptis à Rege Nauibus recta cursum dirigens, vltra metas Alfonsi processit, ac naues suas ad ostium fluminis Zaires, ab incolis dicti applicuit. Is à Nili fontibus originem trahit, tant(ae) magnitudinis, & aquarum abundantia(ae) vt per octoginta milliaria, aqua in Mare diffusa, dulcis excipiat. Ibi Marmoreas Columnas, quas ex Lusitania Ioannis Regis iussu exportauerat, fixit. In illis Crucis Sanctissimae signum erat insculptum, ac literis inscriptiones aderant, Latina, ac Lusitana lingua exarat(ae) argumenta denotantes, quo primum tempore, quo Rege, quibus ducibus, ac subditis, quanto terrarum tractum ac spacio quo labore periculis, ea loca nauigationi aperta fuissent, seculis futuris testimonium perpetuum admirabile. Ibi Congi Regnum adiit, vbi à Rege & subditis, quasi ab antiquis amicis Lusitani optimè, ac liberaliter excepti spem magnam conspicientes, eundem Regem ad Arctam Lusitani Regis amicitiam deducere, & ad fidem Christi, illum ac Regnum conuertere, Iacobus idcirco regredi in Lusitaniam cupiens, quatuor Regis homines familiares impetrauit quos secum duceret, relictis similiter quatuor ex suis, Regique pollicetur intra tempus quoddam, Lusitania lustrata, illos in patriam reducturum. Et interim nostri linguam, ritusq(ue) Congorum perdicerent, & Congi Lusitaniam, Regnum totum, aliaque Christianorum ora conspicerent, Ritus etiam ceremoniasque Ecclesiasticas & Christianas viderent, itineri accincti, illoque permeato nauigantes, Lusitaniam appulerunt magna Regis, & populorum l(ae)titia, & collaudata plurimum Cani

prudentia, eosdem Congos benignè & copiosè tractari à Rege iussum fuit, Cumq(ue) per aliquod temporis spatium in Lusitania commorati essent, iterum de Regressu Gani ad Aethiopes, tractari caeptum fuit, Iphis itaq(ue) magno animo gaudio, ac liberalissimè à Rege dimissis, commoditatem nactus Canus nauigationem direxit & tandem Congum peruenit, Vbi magna gentium gratulatione, regem adiit egregio comitatu, magnisq(ue) muneribus eidem assignatis; Rex cum mira quaedam à suis de Ioannis Regis munificentia, & comitate audiisset, summa cum honoris, ac mutuae beneuolentiae significatione, Canum aduenientem excepit, & commutatis obsidibus, quisque ad suos remeavit. Tantum autem Cani, ac aliorum, cum dicto Rege consuetudo valuit, ac illa, quae de Christianae fidei rudimentis perceperat, vt idem Congi Rex, statim eidem Lusitano Regi legatos destinauerit cum preciosis muneribus, illumq(ue) rogabat, vt ad suscipiendam Christianam fidem (et) illius sacros ritus addiscendos Sacerdotes ad se miceret, summa ope ipsum daturum operam, vt familia, domus, Regnumq(ue) suum totum fidem Christianam, ac illius sacrificis suscipiant, ac diligenter susceptos custodiant. Maxima verò l(ae)titia Ioannes, vt Pius erat, captus, quòd sua opera Deo aspirante in tam longinquis Orbis regionibus Christi Domini Euangelio viam aperiri. Hi verò legati fuerunt, qui vice prima cum Cano Hispaniam perlustrauerant, Qui Baptisimi Sacramentum recipere voluere, & Zacutam ex hijs vnum Rex, ac Heleonora Regina susceperunt, & suo Regis nomine Ioannem illum vocauere & sic passim aliqui qui aduenerant nomina suscipientium accepere; Cumq(ue) duobus annis ibidem sub optimis disciplinis Christianis morati essent & ritus Christianos, ac linguam rectè percepissent, Rex occasionem dilationis interponere nolens, legatos aliosq(ue) honorificè ac liberalissimè habitos cum alijs Sacerdotibus, ex Dominicana familia selectis dimisit. Quibus ad Congum delatis, maxima Regis, omnium que subditorum congratulatio habita. Vnde Rex praelaetitia exultans, statim Baptismum suscipere creuit, magna solle(m)nitate, ac pompa id factum, magna(que) adhibita ceremonia, Rex nomem Lusitani; Regis Ionannis sibi imponi curauit filiae Heleonorae, vni ex filijs Alfonsi, Praelaetitia populus gestiebat, subditis certami ad Baptismi Sacramentum accedentibus, Solus Pansus Aquitnimus, filius Regis iunior ab Auitis Ritibus discedere noluit. Hinc temporis, successu factum extitit, vt mortuo Ioanne Congi Rege, Pa(n)sus Regnum occupare, & Christianos ritus, nouos detestari caepit, ac magno exercitu stipatus in fratrem Alfonsum cui vti Primogenito Regnum debebatur, direxit habita prius natiua ac magno exercitu stipatus in fratrem Alfonsum, cui vti Primogenito Regnum debebatur direxit; habita prius natiua illorum lingua, eleganti oratione, qua se

primogenitum dicebat, ac ei omnium gentium Iure Regnum deberi, ipsum eorum auxilio, ac suffragio, contra fratrem tueri debere, & ritus impios, ac Demonum detestari, Christianos ritus prosequi, ac Diuina prouidentia id factum vt à Demonum potestate sint liberati, Velle ipsum in fratre arma ferre, Crucis Sanctae vexillo eum victurum, ac de illo victoriam reportaturum. Haec, aliaque cum dixisset, ardenti promptoque animo illum sequuti, solo Crucis signo victores facti sunt, pro eis enim pugnare visibili oculo conspectus est Sanctus Iacobus Apostolus. Haec pauca dicere voluimus, quae apud alios latius diffusa sunt, vt inuicti Lusitani Regis animum Principis virtutes ostenderemus Alfonsum filium habuit qui Isabellam, Ferdinandi Quinti Hispaniarum Regis filiam vxorem dixit, ex qua cum nullos suscepisset liberos Equi correntis cursu dilapsus patre viuente, extinctus est, qui, & ipse Anno domini 1486 moritur, cum prius videns ipsum filijs carere, testamento condito, haeredem reliquisset Emanuelem, Ferdinandi patruī sui filium, Odoardi nepotem, Princeps Christiano vlli Principi omnium virtutum genere post ponendus.-(118).- 37. EMANVEL Ioannis Auisij Regis, ex Ferdinando filio Nepos, & Odoardi Regis ex eodem fratre nepos, cum ex testamento Ioannis Secundi Regis, ob luctuosam Alfonsi fui filii mortem. Tum etiam sanguine, ac sanguinis, & successionis iuribus, in Regnis Lusitaniae. & Algarbiorum successit Ioanni itaq(ue) Regi funebribus & exequijs ex Maiestate Regia persolutis, non solum ad Regni administrationem, sed aetate florente, quippe qui vigesimum septimum annum tunc agebat ad res Indicas acriter animum appulit; laudis enim summanaq(uae) studio, nulli praecedentium Regum c(ae)decebat. Cumq(ue) in Regni auspicijs optimi Principis, suis actibus, studia prosequi desideraret, ne suo tantum iudicio res grauissimas perageret, & laeuitatis, aut temeritatis argueretur lectissimos viros proceresq(ue) omnes in consilium adhibuit, in quo agitatum fuit, num c(coe)ptas Indicas nauigationes, & commercia, prosequi oporteret; an verò potius illas ommittendas co(n)seret?. In eo conuentu varijs, diuersisq(ue) sententijs certatum est, negabant enim aliqui nauigationes longinquas exerceri, innoxios populos vexari cum euidenti suorum periculo, ac ineuitabili damno, ob modicum, & exiguum emolumentum, per magnos sumptus, ac assidua Naufragia, per Austrum, Occiduumque littus, classes tot missas, tot ciues deperditos, ciuibus Regnum spoliando, & ob aeris intemperiem, ac locorum mutationem, maiori ex parte extinctos, & nihil inde lucri, & emolumenti, pr(ae)ter vilissimos quosdam seruos Aethiopas, ac Ebur quoddam inutile, friuola etiam qu(ae)dam palmarum, plantarumque folia, innouum etiam quarundam medicinarum vsum, non satis vtilem, vel fructuosum reportari, Ediametro alij, contra susceptos labores erogatos sumptus, irritos, ac

inanes reddi, vel negligi non debere. Missas etiam tot longinquas ad ignotos principes, atque Reges remotissimos legationes vilipendi tot assidua vectigalium incrementa, tot diuersarum rerum mercimonia, qu(ae) ex iisdem Indijs importatur, non esse vlllo pacto contemnenda, Henricum illum Ioannis Primi Regis filium magna corporis vi, atque animi magnitudine, hoc iter ingressum spretis desidum, & ociosorum quorundam hominum reluctationibus, vastissimum Oceanum emensum posteris suis exemplum, ac diuitiarum abundantem Segetem reliquisse. Perpetuae pr(ae)terea ac perennis memoriae hac noua instituta nauigatione successoribus materiam, non leuem, nec contemnendam aperuisse, hoc idem consilium secutos postmodum Alfonsum, & nouissimè Ioannem Reges, Sapientissimos acerrimi iudicij Principes, non autem decere Emanuelem Regnorum successorem à pr(ae)decessorum Regum exemplo discederem virum Principem, opibus (ae)tate florentem, & militie instructum partam Lusitanorum Regum gloriam prosequi debere, nec vlllo pacto sincerè eam veluti fumum, momento temporis deficere. Insuper illud magnificandum esse, quod in eiusmodi nauigationibus Christian(ae) fidei incrementa adduntur cultusq(ue) vnus Dei Omnipotentis Christi fides longè propagatur, ac tot Barbarorum animae idolis relictis, ad Christi Ecclesiam aggregantur, & in vltimas Orbis Terras profertur. Haec aliaque multa vltro citroque in conuentu discussa fuere. Sedit Regi sententia, vt Indiarum nauigationes, non modo, vt à pr(ae)decessoribus coeptum est foeliciter prouehantur, sed vi maiori etiam, ac diligentiori, & exactiori cura, perquirantur. Hinc prima vice Vascum Gammam cum quatuor Nauibus misit mercenarijs Rebue omnibus ad nauigationem instructam & cu(m) eo Petrum Alanquerium, Paulum Gammam Vasci fratrem, Nicolaum Caelium & Consaluum Nonnium, ubinde naues tredecim capacitate, magnitudine, atq(ue) hominum, copia ac necessariarum rerum firmamento instructas, quibus Lusitanorum opes, ac vires Indi perciperent, sub Petro Alvaro Caprali qui Gammae locum sustineret, dum ille vocationem susceptorum laborum Lusitaniam repetendo reciperet. Missus tertio à Rege Americus Vesputius Florentinus, qui alias in-cognitas, & inuisas poenitus Regiones inuenit, quae à suo nomine denominationem acceperunt Hunc sequutus est Ioannes Noua, quatuor alijs nauibus instructus. Et post eum quinto loco iterum Vascus Gamma cum alijs viginti Nauibus. Alfonsus demum Alburquercius, qui gestarum in India rerum magnitudine, Magni nomen consequutus est, Postea sequutus est Lupus Soarius Aluarenga, Et post eum Magna & ingenti Classe instructum misit Franciscum Almeidam, cui Laurentium filium comitem adiecit sequitur post illos cu(m) sex Nauibus Petrus Gnaia; Et cum alia Classe Tristanus Acunius. Hunc sequitur Ferdinandus

Cotninius quindecim Nauibus instructus. Est post eum Didacus Lupus Sequeria. Iterum postmodum cum decem Nauibus Lupus Soarius, ac cum sex alijs Antonius Saldania: Dehinc Gregorius Brittus cum nouem Nauibus, Aliiq(ue) demu(m) permulti. Itaq(ue) eo viuente ducentae plus minus Naues, magno cum sumptu in Indiam transmissae sunt. Quorum virtute, ac corporum ingenti robore, diligentia, industria, & animi alacritate, adeo Emanuelis Regis nomen inualuit, vt Reges Melindae Malabaris, Zanzibaris, Concini, Quilo(ae), Cananori, Colani, Tanoris, Ceilani, Somatrae, seu Taproban(ae), Armuziae, Cambaiae Pedirenorum, Acenorum. Narling(ae), Congi, Abassinorum, Colombani, Pergusiorum, Ternatis, aliumq(ue) Regnorum & Insularum, sinus Indici, Perfici, Arabici, Aethiopum. Lusitanorum victorias, nomen gloriamq(ue) admirati eidem Regi Emanueli, Legationes, ac munera obtuleru(n)t eius amicitiam, commercium, & consuetudinem cupientes. Quas no(n) res nouas, medicinas, Aromata, Ebur, Vniones, Margaritas, Pyropos, Aurum, Argentu(m) aliaq(ue) preciosa in Christianum orbem non retulere perpetuu(m) exhibuit bellorum, gestarumq(ue) rerum memoria(m), Emanuel ad remotissimas Regiones, Prouincias, ac Regna virtutum suarum & magnarum actionum fama(m) dilatauit. Quod Principes, quot Reges, ui alij impositum alij verò voluntariu(m) annum Tributum Emanueli Regi pepender(u)nt Hinc idem Rex suos quandoq(ue) legatos gratulationis ergo, ad Leonem Decimum Pontificem Maximum destinaui, qui incognitorum populorum inuisorum Regnorum, & inauditorum illorum Regum, acta moresq(ue) referrent, ac munera ex eisdem longinquis Regionibus sibi oblata, eidem Summo Pontifici offerrent, misit vero pontificia vestimenta cum Christi, aliorumq(ue) sa(n)ctorum effigie, auro, vnionibus, preciosis lapillis, admirabili splendore contexta, gemmasque complures magnae extimationis, & ingentis precii, Pantheram etiam, Elephantumq(ue) Turritum, mirae magnitudinis, apprimè edictum, Principem flexopoplite venerari, ac solitum ad tibiae sonum, non iniucundos edere motus. Rhinocerotem postmodum miserat, qui ex vltimis terrae finibus in Europam incolumis peruenerat, & tandem facto naufragio ad scopulos or(ae) Ligusticae, catenis ligatus, mare impeditus, Romanos eius oblectatione priuando, aquis marinis obrutus est. Tandem cum viginti septem annos regnasset, suae aetatis quinquagesimo secundo, anno Domini, 1522 occubuit. Plures habuit vxores Isabellam Ferdinandi Regis Catholici filiam quae fuerat Alfonsi Ioannis Secundi filij, Regis vxor partus dolore perijt; Michael filius exacto circiter biennio, & ipse moriens, matrem sequutus est. Vnde idem Rex Ferdinandus, ad conseruandam ipsius Emanuelis Regis coniunctionem, Mariam illi alteram filiam, impetrata Summi Pontificis dispensatione in

matrimonium copulauit. Ex ea, diuersis temporibus plures suscepit filios, quos enumerabimus Ioannem, Ludovicum, Ferdinandum, Antonium, Alfonsum, Henricum, Odoardum, Isabellam, & Beatricem. Defuncta postmodum Maria Heleanoram, duxit Vxorem, Philippi Primi Austriaci, ac Hispaniarum Regis filiam, Caroli & Ferdinandi Imperatorum Sororem; quae mortuo post modum Emanuele, nupsit Francisco Primo, Galliarum Regi. Ioannes Patri successit, vt statim post modum dicemus. I. Isabella nupsit eidem Carolo Quinto Imperatori Beatrix nupsit, Carolo Sabaudiae Duci, ex quibus natus fuit Emanuel Philibertus & ex Emanuele Carolus Emanuel, nunc Princeps Sabaudiensium, cuius corporis, & animi dotes intuitus Philippus Secundus Rex Catholicus, et Catherinam filiam in matrimonium collocauit; Magna(m) enim Princeps iste sui animi, & corporis vim ostendit, dum cum Galli(ae) Regibus bella exercuit. Ludouicus è concubina, Antonium progenuit Odoardus Mariam genuit, q(uae) nupsit Alexandro Farnesio, Parm(ae), & Placentiae Duci, cuius inopina mors totum Christianum orbem, maestitia, & dolore affecit. Specimen enim maturitatis consilij, & corporis robur, quibus ornabatur, sic exhibere splendorem, vt in Belgia, Gallia, aliisque pluribus locis, se exercens, frigora, algores, glacies, niues, aut calores non horruerit, Nec tela, nec hostes formidando, breui maiorem Belgiae partem, sub Philippi Secundi Regis, ac Domini iugum reduxit Is Philippo eodem mandante, in summa miseriarum egestate, constituta Gallia, ac Parisiensibus, obsidione, bello, & fame obstrictis, ac penè ad extremam miseriam adductis, occurrit, eosdem obsidione, qua praemebantur eximendo, magnamq(ue) illis annonae, & frugum copiam exhiberi faciendo, qui tandem anno, 1592 mortuus est. Princeps dignus diuturniore vita, Alexandri Magni, que (ae)mulebatur acta superaturus Filios tamen reliquit Raynuntium, & Odoardum, summe expectationis Principes, quorum Odoardus anno 1592 à Gregorio. XIII Summo Pontifice, fuit in Cardinalium Collegium allectus, in quo tum irreprehensibilis vitae, tum aliarum animi dotium, magnanimitatis, religionis, & pietatis, summam spem exhibet, ingruente aetate, maiora facturum. Raynutius verò Dux, corporis compage, oris, ac vultus pulchritudine, forma, atque elegantia ornatus ità est, vt interiores animi mores, ac dotes ità illum comitentur, vt non solum patris, ac maiorum suorum vestigia imitando, sed antecellando in dies spem magnam concipimus. Idem Odoardus aliam reliquit filiam Catherinam, Ioannis Ducis Bragantiae vxorem, Lusitanici Regni Comestabili è quibus vti Principibus sanguine, & virtutum gloria conspicuis, plures filij orti sunt, qui (vt audio) à suorum maiorum actibus, non sunt degeneres Ferdinandus sine filiis obijt. Antonius inans migravit è vita. Alfonsus, & Henricus in S.R.E.

Cardinalium Collegium cooptati fuere, quorum Alfonsus viuente Emanuele patre mortuus est. Henricus diù vixit, vt statim dicemus. Vtinam Emanuelem multi imitarentur, quia breui Barbarae gentes Christian(ae) fidei aduersantes, illam fouerent, & amplecterentur, cuius opera uersantes, illam fouerent, & amplecterentur, cuius opera illum fecerunt omni (ae)uo illustrem, ac memorabilem.- 38. IOANNES Tertius Emanuelis Regis filius in Regno successor, solutis patri exequijs. Regio more, & pompa, habitisq(ue) & literis, & nuntijs officij causa ob patris obitum, non à nostris Principibus solum, sed à Regibus Ethnicis, Concinensi, Cananorio, & Armuziano, cum vigesimo esset aetatis anno propitiandum coeleste numen intentus, & continendos in officio pupulos, id curauit, vt Christianae religionis studia, non in Lusitania solum virescerent, sed in India longius propagare(n)t. Proinde Odoardo Menesio Indiarum praetorii, iussit, vt diuino cultui, & Sacerdotum commodis, enixè prospiceret, & vt Diui Thom(ae) Apostoli Sepulchrum, ac Reliquias diligenter perquireret, id exactè Menesius praestitit. Apostoli enim sepulchrum apud Coromandelios in Vrbe Meliapore repertum fuisse, & ossa, ac reliquias in Vrbe(m) Goam translatas, ac in Templo eidem Apostolo erecto à Constantino Braganti(ae) Ducis fratre Prorege scripsere Hieronymus Osorius Episcopus Siluensis, & alij, Verum quia Ecclesiastici scriptores reliquias ab Edessa in Orthonam Apuliae translatas fuisse asserunt, nostrum non est asserere, pars ne illarum. an omne totum Sacrum Apostoli corpus ibidem existat. Hoc vnum assero, si de Orthona Apuliae loquimur, illam nec hodie esse, sed à multis iam seculis, solo aequatam, vidi, & ego illius magnae Urbis vestigia diligenter inspexi, qu(ae) Herdonea dicitur Liuio, est que in territorio ciuitatis Asculi in Apulia, magna olim ciuitas ab Hanibale deleta, vt ex eodem Liuio, & alijs, dixi in quadam epistola ad Ferdinandum Dauilam Asculi Pontificem, Summum Theologum, ac Linguarum Graec(ae), Latin(ae) aliarumque plurium perscrutatore; Nisi sit Horthona apud Pelignos in eodem Regno Neapolis ad Mare Ionium posita. Sed de hoc negocio Sanctae Ecclesiae Romanae iudicium estio. Ad Regem redeo, Is Vascum Gammam Praetorem in Indiam misit, virum alijs, tum pr(ae)sertim Indiarum rerum, alias, ab eo gestarum gloria, clarum, & memorabilem. Huic Naues dedit instructissimas sexdecim, militibus, & alijs omnibus necessarijs ornatas, cui alias quatuor subsequentes post modum transmisit, Illi post tres menses in Pr(ae)tura gestos, suffectus est iterum Petrus Mascarenias, & successiuè ordinatim Lupus Vasaeus, Nonnius Acunius, Garzias Noronius, Stephanus Gamma, Martinus Alfonsus Sosa, Ioannes Castrius, Garzias Sala, Georgius Capralius, Alfonsus Noronnius, Petrus Mascarenias iterum, Franciscus Barretus, Thomas

Sosa, Odoardus Acosta, & Constantinus Ducis Bragantini frater. His Praetoribus in India millies pugnatum fuit acerrimè cum Indis, Aethiopicibus, Persis, Turcis, aliisque Mahomettanis, cum Regibus pluribus, Adeni, Calecuti, Concini Malabrium, Tidori, Ternatum, Bornei, Macazarensium, Celebium, Mindanorum, Betlemorum, Sangae, Parauan(ae), cum Soldanis, aliisque nonnullis, qui maiori ex parte subacti, victi, atque tributaril effecti fuere, non sine magna eorundem pr(ae)torum, atque Illustrium virorum, ac militum, gloria, qui eorum Regis mandato, pro Fide Christiana sponte exules facti, tot maria peragrarunt, tot pericula, frigora, (ae)stus, algores, fames, labores, & naufragia sustinuerunt: Non perpercit Rex idem sumptibus, non laboribus perpetuis, animiqu(ae) desiderio, opib(us)que & opere, vt ad gentes ignotas, ad populos inuisos, transmittens instructas Classes, nomen christianum diffunderet, ac Sanctam Christi Fidem iisdem locis disseminaret, feminatam foueret & (125) adultam adiuuaret, particularem curam dicens, vt ad ea loca praeclaros viros, ac summos Theologos transmitteret, vt pluribus vicibus, transtulit, tum ex Franciscana Familia, tum ex Societate Iesu alijsq(ue) religionibus, vt Emanuelem Frias, Ferdinandum Lupium, Simonem Vasaeum, Franciscum Aluarum, Ferdinandum Vinagrium, Antonium Pererium, Ioannem Alburquercium, Iacobu(m) Borbanum, Michael(e)m Vas(ae)um, Cosmum Anniu(m), B. Ignatium Loiola(m), Simonem Rhotérigium, Franciscum Mansilia(m), Ioannem Beiram, Nicolaum Lancellotum, Antonium Criminalem, Antonum(sic) Casalium, Alfonso Cyprianum, Gasparem Berzaeum, Cosmu(m) Turrianu(m), Ioannem Ferdinandu(m), Vicentium Rhoterigiu(m), Antoniu(m) Gomezium, Garziam Penna(m), Ioannem Azpilcueta(m), Antoniu(m) Pireu(m), Leonardum Nonniu(m), Didacum Iacob(ae)u(m), Emanuele(m) Nobregam, Thoma(m) Sosa(m), Christophoru(m) Riberam, Iacobu(m) Diazium(m), Didacu(m) Souerallium, Georgium Vasaeu(m), Melchiore(m)Nonniu(m), Consaluu(m) Rhoterigium, Franciscum Henricu(m), Blascu(m) Laure(n)tium, Gregorium Serranu(m), Joannem Consaluum, Antonium Blascum, Ioannem Sosam, Petrum Corream, Iosephum Anchietam, Aloysium Mendium, Ioannem Lupium, Balthasarem Gagum, Petrum Alcaceuam, Odoardum Syluium, Alexium Ferreriam, Ioannem Nonnium, Barretum Patriarchiam Indiarum creatum, Melchiorem Carneriu(m), Antonium Ouiedu(m), Antonium Quadriu(m), Bo(n)ferrum. Gallu(m) aliosq(ue) co(m)plures quorum memoria perpetuis futuris temporibus erit su(m)mis laudibus co(m)menda; Nullis, (enim) moti ambitionibus nullis capti, extremas, ac remotissimas regiones petiere Apostoloru(m) onus sustinentes, Christi fidem pr(ae)dica(n)tes, atq(ue) illius legem Barbaris, & Mahomettanis insinuantes, non sine maximis vitae periculis, multis se

casibus exponentes, quorum nonnulli etiam martyrij gloria(m) sunt adepti, aliquot multos vitae, sanctitate, & exemplis illectos, sub Christi vexillum reducentes. Perennis est igitur huius inuicti viri memoria qui pro Christi fide tot magna facinora operatus est, vt regale nomen Illustrius reddiderit, & Regna omni tranquillitate, ac pace administravit Coymbricensem Academiam, atq(ue) studium, & Gymnasium, erexit, ac viris vndequaue grauissimis accersitis sublimauit; At tandem armorum & literarum studio, bello, ac pace clarus, cum circiter triginta sex annis Regnum tenuisset, Deo animam reddidit anno Domini. 1557. Aetatis suae anno quinquagesimo sexto. Ex Catherina vxore, Philippi Primi Regis Catholici filia, ac Caroli Quinti, Ferdinandi Austriacorum, Imperatorum sorore suscepti Ioannem Quartum, & Mariam; E Maria natus Carolus, qui ambo viuente eodem Ioanne Tertio Rege patre, & auo mortui sunt. Similiter & Ioannes Quartus filius patre superstite obiit, relicta vxore, vtero gerente, quae viuente eodem Auo Ioanne Tertio peperit Sebastianum. de quo statim dicemus. —39. SEBASTIANVS Ioannis Quarti filius, & Ioannis Tertij Nepos, viuente Auo Regnum obtinuit, eoque mortuo pleno iure successit. A primis sui Regni auspicijs, magnum animi ardorem, ac desiderium ostendit, Imperium suum adaugere & proinde vel in Indiam nauigare, aut in Africam trajcere deliberauerat, vt gentes Barbaras, à Christi legibus, & Christiana pietate alienas, illique obuiantes, suo iuri submitteret, pro vt alia multa maiores fui, ac praesertim Auis ijs in locis, Lusitanorum Imperio adiecerant, quorum liuore, atque exemplis admodum stimulabatur occasio autem illi se exhibuit, qua fui animi votum exequi posse concepit. Ad ipsum enim venit Mahometus Marocchi & Fessae Rex, pulsus Regno a Molucho suo patruo, auxilium ab eo petens, vt suis calamitatibus subsidio, suffragiumq(ue) praestaret. Futurum enim erat, vt magnanimi Regis nomen sibi perpetuum pararet, & Regnum ipsumque, & successores perpetuo tributo, atque annua praestatione sibi, ac Lusitanis successoribus Regibus deuinciret, si quando bellum suae expectationi responderet se omnes sumptus in bello pro se exhauriendos, bona fide, ac liberali animo se restitutum. Sebastianus Rex, vt erat, acri, atque audaci animo, ac feroci, non auxilium modo, sed pro tuendo eo, ipsum arma sumpturum, ac vna secum instructa classe affuturum, se obtulit. Gracias Regi egit ingentes Mahometus, enixè tamen Regem rogauit, ne ipse in Mauritianiam cum exercitu transfretaret, id tantum petens, vt contra Moluchum, auxilia tantum exhiberet, spem enim certam concipiebat, statim Regna recuperaturum, cum primum videret, ipsum vires aliquas habere, quibus iura sua tueretur, ac defenderet, oblatas promissasque sibi fuisse pecunias, non ab illis solum, qui suos conatus sequebantur, sed etiam ab eis, qui ex Moluchi

societate, nunc aderant, At idcirco fui non esse consilij dicebat, vt Rex cum eo transiret tunc enim ambigebat suum, Regisque desiderium, frustrari, Regna(ue) minimè obtineri; suspicatos enim arbitrabatur, Mauros cum primum Lusitanum Regem praesentirent cum apparatu bellico eò accedisse, non reponendi ipsum Mahometem in patria Regna animum sibi esse, sed diversam Mauritaniam suo imperio velle subijcere. Et proinde eo casu, eosdem Mauros, qui ipsum nunc percipiunt, futuros sibi casu, eosdem Mauros, atque ab ipso admodum alienos. At Sebastianus Rex ab ea intentione auelli minimè potuit, animo gerens à Deo oblatam sibi esse occasionem, Mauritaniam occupandi, illam(ue) omittre nolens, & ideo Mahometo respondit, cum eo omnino affuturum. Cum(ue) ad consilium negotium retulisset, diuersae fuere hinc inde consultantium, vicit sente(n)tiae tamen illa, qu(ae) in propensam Regis intentionem, inclinabat. Interim Moluchi literae ad Sebastianum dat(ae) sunt, quae ità erant. Moluchus Fessae, ac Mauritan(ae) Rex, & Seriphus, Sebastiano Portugalli(ae), atque Algarbiorum Regi salutem. Cum audiuerim, quòd cum primum eieceram, ab hoc meo Regno, quod minus iustè possidebat Mahometus meus patruelis, sub tuo Regio Dominio se receperat, tibi scribere decreui, rogans te quòd postquam voluntariè, tibi gratum est esse inter nos iudicem, iustum conspiciens in ea causa, animadvertas, te potius mihi fauorem., quàm aduersarium esse debere. Nam ego, iuxta legum nostrarum placita, filius illius Regis sum, qui hoc Regnum acquisiuit, colore albus, rationis amator, ac iustitiae, ac illorum etiam, qui eam sequu(n)tur et iure, ac legibus decreturus es, scire debes, inter nos Mauros Reges, id seruari, vt non modo Regnum illi iure deferatur, sed quòd sua ipsius virtute illud mereatur, Quoru(m) ego maiorem eodem Mahometo experientiam feci, & id dolori illi esse minimè debet. Nam iusto tramite, scilicet vi armorum, Parens meus, hoc Regno priuauit Benamarinos, qui longissimo tempore illud administrauerant, iure igitur, ac ratione illud capere potui pro vt caepi, & si filius maior, ac legitimus illius non fuisset. Hoc tibi manifestare volui, cum tamquam miles vt profiteor, cognouerim, discordias ratione priusquam armis qu(ae)ri oportere. Sed si aetatis ardore honori aliquid insistis, vel Regni mei partem aliquam cuperes, fidelem mihi hominem mittas, qui tua iura exponat, quo cum valeam etiam mea praeponere. Videbis enim aequè, ac alius quispiam, quam iusta sint mea desiderata, & qua(n)tum possim mea pollicita adimplere, cum possideam, cognoscere potes. Quamuis videam te vires meas modicas ducere, hoc t(ame)n mihi vtile erit. Quod facis optime cogita, antequam decernas, consideres autem te absq(ue) securitate contrahere pro homine, cuius gratia no(n) minus nigra, quàm color vultum ostendit. Hijs literis acceptis, nec quicquam

ab inc(ae)pto destitit. Haec perlata ad Philippum II. Regem Catholicum, statim suos quosda(m) legatos ad Sebastianum destinavit, qui postquam salutationes de more regias fecissent, exposuerunt Regem Catholicum, vti Auunculu(m), ac alijs ex causis, desiderare cum eo coram colloqui, cumq(ue) ad Aquas Lupias in Castella conuenissent, plura ambo Reges disseruerunt. Id tamen Philippus institit, vt Sebastianum modis omnibus à gerendi belli desiderio amoueret. Et si quando id animo concepisset, vlllo modo illus ipse gereret, sed alicui optimo, ac strunuo Duci, & bellicis exercitationibus experto id co(m)mitteret. Rationabile insuper minime esse illu(m) adolescentem iuuenilibus caloribus moueri adhuc vxore aliqua minimè ducta, nullaq(ue) suscepta sobole, vnico(m) Solamen, Regni haerede(m), tanto periculo se sua spo(n)te co(m)mi tere, non sine euide(n)ti, & suae ipsius personae, ac Regni totius detrimento, illiusq(ue) oppressione. Belli et(iam), molem, non casu, ac temerè, sed maturo co(n)silio, firmoq(ue) iudicio suscipienda(m) Non praeterea fidendu(m) esse Maris, qui Iurisiura(n)di, & pollicitationis nulla religione moue(n)tur, sed suapte natura, ac gentiu(m) more, illos esse ingenio mobilia, ac foedifragos, amicitiae, ac beneficioru(m) immemores. ac omniu(m) optimorum officioru(m) & gratitudinu(m) immemores, ac omniu(m) optimorum officioru(m), & gratitudinu(m), mome(n)to obliuisci. Solitos cum fortuna, fidem, amicitias, & promissa abijcere, & quos amicos, & beneficos aliquando habuerint, hos hostes gabere, & co(n)tra illos moliri pulchru(m) ducunt. Proinde ipsu(m) arbitrari, vt qu(a)ndo bellandi in Mauritania auiditate duceretur, id alioru(m) opera exequeretur ac expugnanda(m) curaret Lixam (Larachen nu(n)c vocant) maritimu(m) oppid(um) satis opportunu(m), quo capto Afris, in Lusitania(m), & Hispanias transitus praecideretur. Quod si id agere vellet suffragia se illi subministraturu(m) co(n)stituebat eiq(ue) co(n)cessuru(m) quinq(ue) millia hominu(m) Hispan(ae) exercitat(ae) militi(ae) & Hispanos milites veteranos, quinquaginta insup(er) triremes H(ae)c aliaq(ue) permulta Philippus maturè disceptauit, aliosq(ue) primarios, & viros Principes, qui Regi luueni ac flore(n)ti atq(ue) effreno, illus ide(m) suadere(n)t submisit. Inuicto aute(m) illius animi vigori, vana omnia aut surdo narrari videba(n)tur. hoc ide(m) molitus He(n)ricus, Cardinalis patruus, sic, & Catherina Regina Auia bla(n)dis verbis, atq(ue) suasionibus te(n)tate nec t(ame)n adolesce(n)tis Regis animu(m) co(n)cepta animi deliberatione, amouere potueru(n)t. Alicoru(m) (enim) quoru(n)dam adulatoru(m), atque assentatoru(m) consilio, sibi persuaserat q(uod) Mauritania(m) omne(m) atq(ue) Africa(m) facili via, ac mome(n)to subigeret. Bello itaq(ue) insiste(n)s, Naues, & Triremes praeparat, milites co(n)quiri Tribunos,

Gubernatores, ac Duces ,creat, exercitu(m) cogit, tela, arma, tormenta, puluerem atq(ue) omnia belloru(m) vsui necessaria pr(ae)parari iubet. Instructa itaq(ue) classe, Nauigorum maioru(m), & minorum, circiter octinge(n)toru(m) militu(m) ad sexdecim millia Vlyssipone doluit., & Gades primo tenuit, & licet assereret se Larachem solum petere, recta tamen in Mauritaniam traiecit, & Tingim eiusdem Lusitani Regis oppidum classis appulsa est. Inde Mahometus terrestri itinere, militibus Mauris iussit, vt Arzillam peterent, qu(ae) fuerat eidem Lusitano Regi tradita ab Abdelcherrino Mauro, illius praefecto, quo etiam per Occidentalem oram, classem Maritimam dirigentes, ambo Reges appulerunt. At Moluchus Rex, Agmetem, ambo Reges appulerunt. At Moluchus Rex, Agmetem, siue Hametem fratrem ibi pr(ae)miserat, cum apparatu Equitum, ac militum ad quinque millia, Sebastiani Regis consilia exploraturum. Interim Sebastianus positus in terram militibus, armis, tormentis, alijsque necessarijs, distributis pr(ae)sertim cibarijs ad plures dies; Larachem pede milites petere cum ipsis, atque classem eo etiam adnavigare iussit. Arzilla igitur profecti, flecterent, ad flumen Almechazen, illo transito, vt Larachem flecterent, ordinauit. Id a Moludho cognitum, per exploratores, & transfugas, Vnde l(ae)titia plenus Castra in hostem dirigit, & ad Alcaasemquiribium (dictum Alcazar) consedit. Interim Mahometus audiens Moluchum laetifero morbo grauari, Sebastiano Regi Persuasit, ne vltius progredierentur, sed expectari certum nuncium, vt de Moluchi valetudine percipiant, futurum enim credebat, vt si mors illi succederet, omnes Mauritaniae Dinastas ad eum statim transituros. Quod Sebastiano Regi animo efferuenti, minimè placuit. Post itaque per tria milliaria Fluminis transitum ab hostibus conspecti fuere, & callidè id pr(ae)stolati erant, vt commoditas illis daretur, qua sine impedimento flumen transirent, & vltius progredi finerent, rati, vt in apertum illos campum traherent, Quod cum hostibus pro voto successisset, ac illos in planitiem conspexerunt. Mauri statim, vndique in eos aduolare visi sunt. Tunc Moluchus è Lectictica, in qua valetudine detinebatur, in Equum imponi se fecit, vt ab omni suo exercitu conspectus, vim illis, atque atque (sic) animi vigorem adaugeret, & conspecto nostrorum exercitu, atque belli gerendi loco l(ae)ta; ac hilari fronte il lum dixisse ferunt, Vos vicistis, quia loco, & numero meliores estis. Datis igitur vtrinque pugnae signis, & si à principio Mauri pelli quasi viderentur, breui tamen à Ma(u)rorum Equitum, peditumque multitudine, circumdati, atque circumuenti Lusitani, maiori ex parte caesi, alij capti fuere. Cumque omni ex parte se ipsos cinctos conspiceret Christophorus Tauora ad Regem conuersus, inquit. «Quod remedium habemus ò mi Rex, Tunc ille, animo nihil consternatus, vt erat inuicto, ac Regio C(ae)li respondit,

illud expectamus, si id opera nostra merentur». Itaque Sebastianus Rex tamquam Leo intrepidus inter hostes constitutus, armis sibi viam, campumque adapariens, tandem acerrimè demicans, ingenti globo circumdatus, occubuit. Mahometus equo insidens fugam arripuit, Moluchus in ipso pugnae principio, infirmitate oppressus, in Lectica sedens, animam exhalauit. Quarto Augusti die, anni Domini Nostri Iesu Christi. 1578, haec gesta fuere, q(ua)e semper erit memorabilis, horum trium Regum morte, praesiguauerat hoc stella quaedam Crinita, quae pluribus antea diebus apparuerat. Inf(ae)licissimus is fuit finis Sebastiani Regis, qui si iuuenilem, ac feruentem animi ardorem, moderatis, ac iustis rationibus temperasset, ob innumeras corporis, animiq(ue) dotes, ac virtutes, clarissimus, atque omni aevo memorabilis Princeps euasisset. Corpus illius inter mortuorum cadauera diù quaesitum, repertum tandem fuit nudum, ac vestibus exutum, cognitum à Sebastiano Resendio, Melchiore Amaralio, Constantino Bragantio, Resendio, Melchiore Amaralio, Ferdinando Castrio, alijsque Principibus viris, & coram Rege Hamete asportatum, nec ipse Barbarus continere lacrymas valuit, dum proruptè Odoardus mensius, alijque Regem, & dominum & illius fortunam conspicientes, collachrimarentur. Fuit autem Phlippo Regi Catholico ab Hamete Rege corpus illius tra(n)smisum gratiosè, qui illud postmodu(m) in monasterio Bethlemitico sepeliri, more regio, ipso pr(ae)sente curauit.

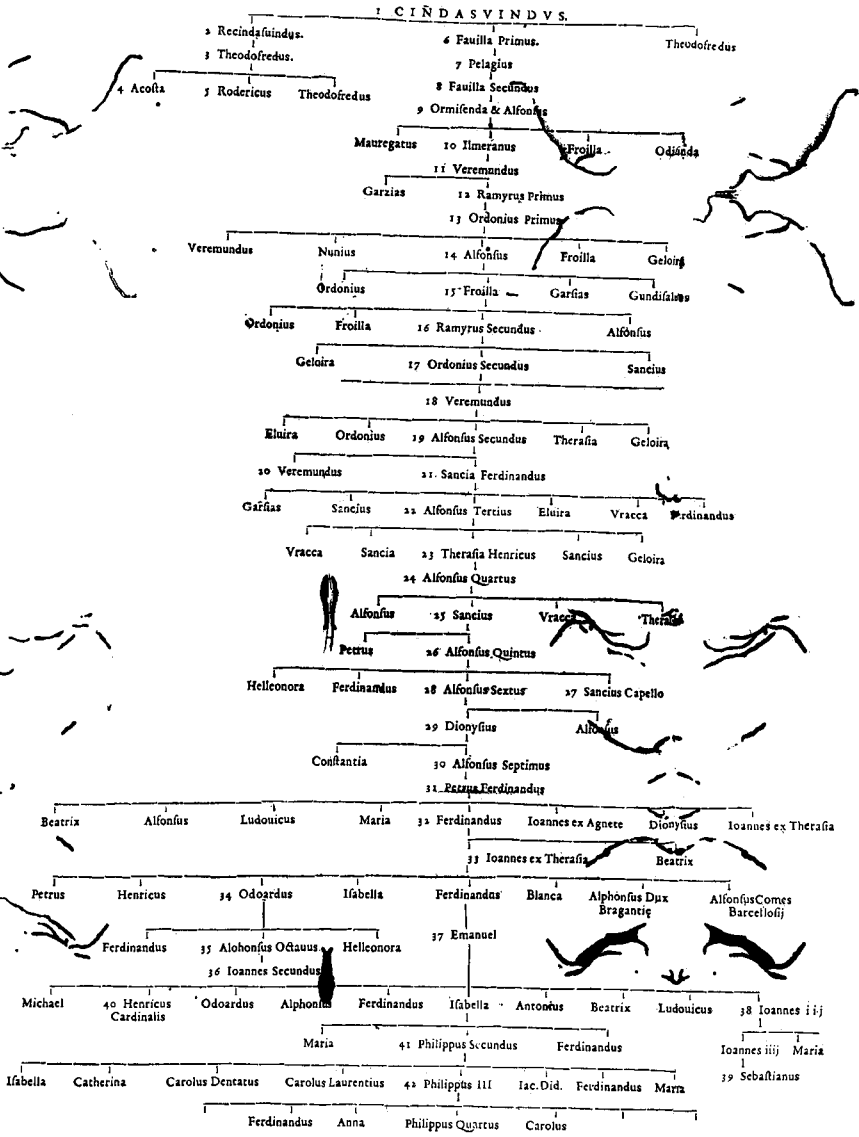
40. HENRICVS Sanctae Romanae Ecclesi(ae) Cardinalis Emanuelis filius, ac Sebastiani Regis patruus, eodem Sebastiano absq(ue) filij mortuo, vti masculus, & proximior, communi omnium voce & consensu Regna obtinuit. Sacerdotem, ac senem se esse cognoscens, ac non aptum liberorum generationi, cogitans in futurum, ne Regni totius Respublica, eo mortuo super Regni dissentionibus, quoad successionem deturbaretur, ac dilaceraretur. Omnium aspirantium ad Regni successionem. rationes audire voluit, commissa sibi à Summo Pontifice declarandi successorem. causae cognitione, Catherina Medicea Galliae Regina, longa serie, Regnum ipsum ad se spectare proposuit. Catherina Bragantiae Ducis vxor, Odoardi filia, & Maria Alexa(n)dri Farnesii Parmae, & Placenti(ae) Ducis vxor, eiusdem Odoardi filia eode(m) iure. Emanuel Philibertus Dux Sabaudi(ae), ex Beatricis matris persona, filiae Regis Emanuelis dicebat sua iura potiora esse. Antonius Dux Pacis, & creati Prior, Ludouici filius, se vti masculum & proximiorum ante omnes admittendum esse. Philippus Secundus Rex Catholicus, ad ipsum pertinere instabat ex persona Imperatricis Isabell(ae) suae Matris, Emanuelis eiusdem Regis. filia Causa cognita plerisq(ue) grauissimis Iurisco(n)sultis in suis co(n)sultationibus editis adiudicantibus cessit ad Philippi Regis Catholici fauorem, vt mox dicemus. Henricus Rex, cum duobus

circiter annis regnasset, anno Domini Nostri, 1580, sexagesimo nono su(ae) etatis, diem clausit extremum. Princeps, & ratione aetatis, dignitatis, ac morum integritatis, & vitae exemplaris splendore clarissimus. -41. PHILIPPVS Secundus Caroli Quinti Caesaris filius, ex Isabella Emanuelis Portugalliae Regis filia, Henrico Cardinali Rege mortuo, in eisdem Regnis successit. Ex quo Catherina Medicea Galli(ae) Regina à suo praetense succedendi iure longè distabat. Raynutius Parmae Dux Mari(ae) filius erat Philippo remotior. Philippus etiam (ae)tate maior & filius Isabellae, quae fuerat Emanuelis Regis filia maior. Catherina Braganti(ae) Ducissa ex eisdem causis exclusa. Quo vero ad Anthonium, is actius prius coram Henrico Rege instetit & veritus non fuit asserere ipsum ex legitimo, ac sollemni matrimonio natum, produxitque testes aliquos, qui asseuerabant Ludouicum contraxisse matrimonium cum illa muliere, ex qua natus erat Antonius, qui diligenter interrotati, ac fortè tanti facinoris poenitentia ducti, attestati sunt se ipsos ab Antonio corruptos falsum asseuerasse, qua ex causa in eosdem testes fuit grauiter animaduersum & Antonius ob id exilio pulsus bona in Fiscum delata. Vt durium etiam institerat, ad Regni successionem admitti, sic enim olim seruatum in personam Ioannis Primi Regis. Haec tamen ratio sublata fuit. Tum quia praetendentia tunc fuerat Isabellam, Ioannis Regis Castellae vxorem, & eundem Ioannem Primum Regem, in quam Isabellam opponebatur spurietas, vti natam ex Regina Heleonora Menesia & Ioanne Andeiro, Oreniae Comite, qui ea ex causa violenter occubuit, vt dictum fuit in eodem Ioanne Primo. Et illo causa & si Ioannes Spurius fuisset, foeminae spuriae pr(ae)ferendus fuit, Illeque à Populo conclamatus ex iuribus pr(ae)fatis, armis, ac potentia illud potimè firmauerat, nec ea controuersia in Iudicium agitata, aut iure discussa, nunc Philippi Iuribus aliquo modo obstabat. Vnde idem Antonius a popularibus quibusdam maiori ex parte infimae plebis in Ciuitatibus Setubali prius, & Vlyssiponae postmodum autoritate sua, se Regem creari, nullo expectato maiorum iudicio, fecerat. Nulla insuper habita ratione quòd Henricus Rex antequam vita fungeretur. Eundem Philippum Regem successorem enuntiauerat. Nec etiam Antonius praestolatus fuerat Gubernatorum in Interregno diffinitionem. Hinc successio ad arma deducta est in quibus Antonius victus est, & ab exercitu Philippi vulneratus aufugit, & Galliam petijt adiutus Catherinae Reginae suffragiis, Insulas Tertias, deinde petijt, in quibus modico tempore dominum se gessit, in hijs enim missus à Philippo Rege iusto cum exercitu Aluarus Bazanus Sanctae Crucis Marchio vir armorum studio Clarus, qui cum Antonio, & illius exercitu congressus, victoriam reportauit, Antonius fuga dilapsus, saluti su(ae) consuluit; Captos nobiles Gallos circiter quadraginta quosdam capit

amputatione puniuit, furcis aliquos assignauit, ac Philippo Insulas pacatas reliquit. Philippus obtento Portugalliae Regno, clementer omnibus iniuriae condonauit, qui illi aduersati fuerant, Antonio & qui illum sequuti fuerant, exceptis. Eidem etiam Regno gratias, immunitates, ac priuilegia, quotque desiderauerunt, ac petierunt liberaliter, & humanissime concessit. His itaque peractis, in Castellam reuersus est vbi tandem non sine subditorum omnium dolore moritur, die mense & anno, vt in Arbore Austriaca diximus.-41(sic) PHILIPPVS. Tertius, Philippi Secundi, & Annae Austriacae filius, successit in Regnis, qui patris ac maiorum suorum virtutes sequitur. Margaritam Austriacam vxorem duxit, Caroli Archiducis Austriae filiam, quae dum in Hispania ad virum progreditur, diuersas Itali(ae) Vrbes pertransiens, maxima omnium populorum gratulatione, ac summo honore suscepta, magna pompa nuptiae sollemnes procuratoris Regij internuncio apud Ferrariam per Clementem Octauum Summum Pontificem antea contractae, demum apud Valentiam ab eodem Rege Philippo, effuso omni, liberalitatis, & magnificentiae studio, pr(ae)senti voce peract(ae) fuere, Dominus DEVS noster, ac decrepitam vsque seruet, illum incolumen, efficiatque, vt maiorum suorum gesta superet, in Sancta CHRISTI Religione conseruet successores concedat, illosque, ac subditos omnes eadem in fide, Pace, ac Tranquillitate ad nouissimum extremi iudicij diem, deducat. De filijs autem, quos suscepit in Austriacis Commentarijs supra egimus & alios etiam Historico de his scripturos arbitror, praesertim Antonium Caboum Epidauriensem, qui peragrata magna Christiani Orbis parte eleganti, latino sermone temporis acta conscribit./ FINIS./ Imprimatur/ *Petrus Antonius Ghibertus Locumtenens.*/Rutilius Gallecinus Canonicus Deputatus *Vidit.*

GOTHORVM ET LVSITANIAE PRINCIPVM ARBOR

Camillo Borrello I. C. Equite Aurato, & Palatino Comite, Autore,

NEAPOLI, Ex Typographia Jo. Dominici Ragnolioli. 1609. Superiorum Permissu.